

Innehåll

Termer och förkortningar	9
1 Promemorians innehåll	13
2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.....	17
3 EU:s utvidgningsprocess - ett enat Europa	21
3.1 Den femte utvidgningen – ett enat Europa som lever i fred	21
3.2 Köpenhamnskriterierna.....	21
3.2.1 Bulgariens och Rumäniens väg mot ett EU- medlemskap.....	22
3.3 Förmedlemskapsstrategi 1993-1994	25
3.3.1 Förstärkt förmedlemskapsstrategi med anslutningspartnerskap.....	25
3.4 Anslutningsförhandlingarna.....	26
3.4.1 Hur förhandlingsarbetet var upplagt.....	26
4 Förhandlingsresultatet	29

5	Fördragets uppbyggnad	33
5.1	Inledning.....	33
5.2	Fördraget	34
5.3	Anslutningsakten	35
6	Generell rättsverkan av ett medlemskap.....	39
7	Anslutningsfördragets innehåll.....	41
	Fördragets allmänna delar.....	41
7.1	Fri rörlighet för varor	44
7.1.1	Bakgrund	44
7.1.2	Förhandlingsresultatet.....	46
7.1.3	Konsekvenser för Sverige.....	46
7.2	Fri rörlighet för personer.....	47
7.2.1	Fri rörlighet för arbetstagare.....	47
7.2.1.1	Bakgrund	47
7.2.1.2	Övergångsbestämmelser	49
7.2.1.3	Konsekvenser för Sverige.....	51
7.2.2	Ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer	51
7.2.2.1	Bakgrund	51
7.2.2.2	Förhandlingsresultatet	52
7.2.2.3	Konsekvenser för Sverige.....	53
7.2.3	Medborgerliga rättigheter	53
7.2.4	Samordning av trygghetssystem	54
7.2.4.1	Bakgrund	54
7.2.4.2	Förhandlingsresultatet	55
7.2.4.3	Konsekvenser för Sverige.....	55
7.3	Fri rörlighet för tjänster.....	55
7.3.1	Finansiella tjänster	55
7.3.1.1	Bankområdet.....	55
7.3.1.2	Försäkringsområdet.....	56
7.3.1.3	Värdepappersområdet.....	57

7.3.2	Övergångsbestämmelser	58
7.3.3	Konsekvenser för Sverige.....	58
7.4	Fri rörlighet för kapital.....	58
7.4.1	Bakgrund	58
7.4.2	Övergångsbestämmelser	59
7.4.3	Konsekvenser för Sverige.....	59
7.5	Bolagsrätt.....	60
7.5.1	Bakgrund	60
7.5.2	Övergångsbestämmelser	60
7.6	Konkurrenspolitik.....	62
7.6.1	Förhandlingsresultatet	63
7.6.2	Övergångsbestämmelser	63
7.7	Jordbruk	64
7.7.1	Horisontella frågor	65
7.7.1.1	Övergångsbestämmelser	65
7.7.1.2	Konsekvenser för Sverige.....	66
7.7.2	Marknadsreglerande mekanismer	66
7.7.2.1	Övergångsbestämmelser	70
7.7.2.2	Konsekvenser för Sverige.....	72
7.7.3	Livsmedelsfrågor.....	72
7.7.3.1	Bakgrund.....	72
7.7.3.2	Övergångsbestämmelser	73
7.7.3.3	Konsekvenser för Sverige.....	73
7.7.4	Veterinära frågor och djurskydd.....	73
7.7.4.1	Bakgrund.....	73
7.7.4.2	Övergångsbestämmelser	74
7.7.5	Landsbygdsutveckling	74
7.7.5.1	Bakgrund.....	74
7.7.5.2	Övergångsbestämmelser	75
7.7.5.3	Konsekvenser för Sverige.....	76
7.7.6	Växtskydd och utsäde.....	76
7.7.6.1	Bakgrund.....	76
7.7.6.2	Övergångsbestämmelser	76
7.7.6.3	Konsekvenser för Sverige.....	77

7.8	Fiske	77
7.8.1	Bakgrund	77
7.8.2	Förhandlingsresultatet.....	80
7.8.3	Konsekvenser för Sverige	80
7.9	Transportpolitik.....	80
7.9.1	Bakgrund	80
7.9.2	Övergångsbestämmelser.....	81
7.9.3	Konsekvenser för Sverige	83
7.10	Beskattning.....	83
7.10.1	Mervärdesskatt	84
7.10.1.1	Bakgrund	84
7.10.1.2	Övergångsbestämmelser.....	85
7.10.2	Punktskatter.....	85
7.10.2.1	Bakgrund	85
7.10.2.2	Övergångsbestämmelser.....	86
7.10.3	Företagsbeskattningen	89
7.10.3.1	Uppförandekod för företagsbeskattning	89
7.10.3.2	Ränte- och royaltydirektivet	89
7.10.4	Administrativt samarbete på skatteområdet	90
7.10.5	Konsekvenser för Sverige	91
7.11	EMU	92
7.12	Statistik	93
7.13	Socialpolitik och sysselsättning.....	94
7.13.1	Arbetsrätt	94
7.13.1.1	Bakgrund	94
7.13.1.2	Förhandlingsresultatet	95
7.13.2	Hälsa och säkerhet i arbetslivet.....	95
7.13.2.1	Bakgrund	95
7.13.2.2	Förhandlingsresultatet	96
7.13.3	Sociala dialogen	96
7.13.3.1	Bakgrund	96
7.13.3.2	Förhandlingsresultatet	97
7.13.4	Tobaksdirektivet	97

7.13.4.1	Förhandlingsresultatet	98
7.14	Energi	98
7.14.1	Bakgrund	98
7.14.2	Förhandlingsresultatet	100
7.14.3	Konsekvenser för Sverige	100
7.15	Industripolitik	101
7.16	Små och medelstora företag	101
7.17	Vetenskap och forskning	102
7.18	Utbildning	102
7.18.1	Bakgrund, förhandlingsresultat och konsekvenser för Sverige	102
7.18.2	Utbildningsprogram och institutioner	103
7.19	Telekommunikationer, informationsteknologi och post	104
7.19.1	Telekommunikationer och informationsteknologi	104
7.19.1.1	Förhandlingsresultatet	104
7.19.1.2	Konsekvenser för Sverige	105
7.19.2	Post	105
7.19.2.1	Förhandlingsresultatet	106
7.19.2.2	Konsekvenser för Sverige	107
7.20	Kultur och audiovisuella frågor	107
7.21	Regionalpolitik och samordning av instrument i strukturpolitiken	108
7.21.1	Bakgrund	108
7.21.2	Struktur- och sammanhållningsfonderna	108
7.21.3	Konsekvenser för Sverige	109
7.22	Miljö	109
7.22.1	Bakgrund	109
7.22.2	Konsekvenser för Sverige	113

7.23	Konsument- och hälsoskyddsfrågor	114
7.23.1	Bakgrund	114
7.23.2	Förhandlingsresultatet.....	115
7.24	Rättsliga och inrikes frågor.....	115
7.24.1	Bakgrund	115
7.24.2	Övergångsbestämmelser.....	118
7.24.3	Konsekvenser för Sverige.....	118
7.25	Tullunion	119
7.25.1	Bakgrund	119
7.25.2	Förhandlingsresultatet.....	119
7.26	Yttre förbindelser.....	120
7.26.1	Bakgrund	120
7.26.2	Förhandlingsresultatet.....	121
7.27	Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik	121
7.28	Finansiell kontroll	122
7.29	Finansiella och budgetmässiga frågor	123
7.29.1	Bakgrund	123
7.29.2	Övergångsbestämmelser.....	123
7.29.2.1	Kärnkraftverket Kozloduj.....	123
7.29.2.2	Institutionsuppbyggande	123
7.29.2.3	Likviditets- och Schengenfacilitet	124
7.29.3	Konsekvenser för Sverige.....	125
7.30	Institutioner	125
7.31	Övrigt.....	126
7.31.1	Skyddsklausulerna.....	126
7.31.2	Förmedlemskapsstöd.....	127
7.31.3	Övergångsstöd	128
7.31.4	Arrangemang under interimperioden	128
8	Konsekvenser för Sverige.....	129

9	Författningskommentar	133
9.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen	133

Termer och förkortningar

Amsterdamfördraget	Amsterdamfördraget den 2 oktober 1997 om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem
Anslutningsfördraget	Fördraget den 25 april 2005 om Republiken Bulgariens och Rumäniens anslutning till Europeiska unionen
anslutningslagen	lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen
artikel xx EG	artikel xx i EG-fördraget i dess lydelse efter den 1 maj 1999
artikel xx EU	artikel xx i unionsfördraget i dess lydelse efter den 1 maj 1999
EG-fördraget	Fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska

	gemenskapen
EMU	ekonomiska och monetära unionen
enhetsakten	Europeiska enhetsakten den 17 och 28 februari 1986
EU	Europeiska unionen
EU:s första pelare	Europeiska gemenskapen (delvis överstatligt samarbete)
EU:s andra pelare	Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik (mellanstatligt samarbete)
EU:s tredje pelare	Polisiärt och straffrättsligt samarbete (mellanstatligt samarbete)
Euratomfördraget	Fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen
euro	benämningen på den gemensamma valutan
EUR	euro
Eurojust	Europeiska enheten för rättsligt samarbete
GUSP	EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik

kommissionen	Europeiska gemenskapernas kommission
konstitutionen	Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa
Nicefördraget	Nicefördraget den 26 februari 2001 om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem
rådet/ministerrådet	Europeiska unionens råd
unionsfördraget	Fördraget den 7 februari 1992 om Europeiska unionen
WTO	Världshandelsorganisationen

1 Promemorians innehåll

Anslutningsfördraget är ett mellanstatligt avtal mellan de nuvarande 25 medlemsstaterna i EU och två kandidatländer, Bulgarien och Rumänien. Resultatet av anslutningsförhandlingarna återspeglas i fördraget i form av övergångslösningar och tekniska anpassningar till EU:s regelverk. I juli 2004 inleddes arbetet med att utforma den juridiska texten. Undertecknandet skedde den 25 april 2005 efter kommissionens formella yttrande och Europaparlamentets samtycke. För att avtalet skall bli gällande krävs att det ratificeras av EU:s medlemsstater och kandidatländerna. Anslutningsfördraget träder i kraft den 1 januari 2007 förutsatt att alla ratifikationsinstrument har deponerats före den dagen. Utan hinder av depositionen av nödvändiga ratifikationsinstrument får rådet emellertid under vissa förutsättningar besluta att den planerade tidpunkten för en eller båda staters anslutning senareläggs med ett år till den 1 januari 2008.

Som en följd av att Sverige ratificerar anslutningsfördraget måste ändringar göras i lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen (anslutningslagen). I *avsnitt 2* finns ett författningsförslag.

I *avsnitt 3* redovisas bakgrunden till EU:s utvidgning, de förberedelser som gjorts inför Bulgariens och Rumäniens medlemskap, förhandlingsarbetet samt de rådsbeslut rörande utvidgningen som föregått anslutningsfördraget.

I *avsnitt 4* redovisas förhandlingsresultatet innefattande en översiktlig redovisning av de övergångsbestämmelser och undantag som förhandlingarna resulterat i.

I *avsnitt 5* och *avsnitt 6* redogörs för anslutningsfördragets uppbyggnad och den generella rättsverkan av ett medlemskap. Eftersom det vid undertecknandet av anslutningsfördraget inte var klart om fördraget om upprättande av en konstitution för Europa (konstitutionen) skulle vara i kraft vid Bulgariens och Rumäniens anslutning förutsåg anslutningsfördraget två olika situationer, nämligen att konstitutionen hade trätt i kraft vid anslutningen respektive att den inte hade trätt i kraft vid anslutningen. Till anslutningsfördraget är två bilagor fogade; ett anslutningsprotokoll (för det fall konstitutionen redan trätt i kraft vid anslutningen) och en anslutningsakt (för det fall konstitutionen inte ännu trätt i kraft vid anslutningen). Endast en av dessa bilagor skall träda i kraft vid anslutningen, beroende på vilken situation som då är för handen. Mot bakgrund av den europapolitiska situation som uppstått efter de franska och nederländska folkomröstningarna om konstitutionen och Förenade kungarikets beslut att skjuta upp en förestående folkomröstning ser det ut som, vid tidpunkten för författandet av denna promemoria, att konstitutionen läggs på is. Den svenska ratifikationsprocessen av konstitutionen har nu också avbrutits. Därför utgår departementspromemorian från att det är anslutningsakten som blir gällande. I bilagor till anslutningsakten beskrivs tekniska anpassningar, övergångsbestämmelser och undantag.

I *avsnitt 7* redovisas vart och ett av de 31 förhandlingskapitel som utgjort utgångspunkten för medlemskapsförhandlingarna. För varje område lämnas en kort generell beskrivning av gemenskapens regelverk på området, en redogörelse för de övergångslösningar som överenskommits samt en redovisning av de konsekvenser som utvidgningen får för svensk del på detta område. Avsnittet avslutas med ett antal frågor som varit föremål för speciell diskussion som t.ex. skyddsklausulerna i anslutningsfördraget.

I *avsnitt 8* lämnas en sammanfattande beskrivning av de viktigaste konsekvenserna av utvidgningen för svensk del.

I det sista avsnittet, *avsnitt 9*, kommenteras de författningsändringar som föreslås .

Anslutningsfördraget i svensk text finns som *bilaga 1*. Anslutningsakten finns som *bilaga 2*. Slutakten med förklaringar finns som *bilaga 3*. Bilagor till anslutningsfördraget finns tillgängliga hos Utrikesdepartementets rättssekretariat för EU-frågor (UD-ERS). Anslutningsfördraget i dess helhet finns också på Internet.¹

¹ [http://europa.eu.int/enlargement/negotiations/treaty of accession 2005/](http://europa.eu.int/enlargement/negotiations/treaty_of_accession_2005/)

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse
4 §²

De fördrag och andra instrument som avses i 2 och 3 §§ är:

1. Fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen
2. Fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen
3. Konventionen den 13 november 1962 om ändring av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen i syfte att göra den särskilda ordningen för associering av utomeuropeiska länder och territorier som behandlas i fjärde delen av detta fördrag tillämplig med avseende på Nederländska Antillerna
4. Protokollet den 8 april 1965 om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier

² Senaste lydelse SFS 2003:1208.

5. Fördraget den 22 april 1970 om ändring av vissa budgetbestämmelser i fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och i fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna
6. Fördraget den 22 januari 1972 om Konungariket Danmarks, Irlands, Konungariket Norges och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen
7. Fördraget den 10 juli 1975 om ändring av vissa bestämmelser i protokollet om Europeiska investeringsbankens stadga
8. Fördraget den 22 juli 1975 om ändring av vissa finansiella bestämmelser i fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och i fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna
9. Akten den 20 september 1976 om allmänna direkta val av företrädare i församlingen (Europaparlamentet) samt beslutet av Europeiska unionens råd av den 25 juni och den 23 september 2002 om ändring av nämnda akt
10. Fördraget den 28 maj 1979 om Hellenska republikens anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen
11. Fördraget den 13 mars 1984 om ändring av fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna i fråga om Grönland
12. Fördraget den 12 juni 1985 om Konungariket Spaniens och Portugisiska republikens anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen

13. Europeiska enhetsakten den 17 och 28 februari 1986

14. Fördraget den 7 februari 1992 om Europeiska unionen

15. Fördraget den 24 juni 1994 om Konungariket Norges, Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning till Europeiska unionen

16. Amsterdamfördraget den 2 oktober 1997 om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem, med förklaring av Sverige enligt artikel K 7.2 och K 7.3 b i Fördraget om Europeiska unionen i deras lydelse enligt Amsterdamfördraget

17. Nicefördraget den 26 februari 2001 om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem

18. Fördraget den 16 april 2003 om Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning till Europeiska unionen

*19. Fördraget den 25 april
2005 om Republiken Bulgariens
och Rumäniens anslutning till
Europeiska unionen*

19. Bilagor och protokoll
som hör till de fördrag och
andra instrument som anges i
1–18.

20. Bilagor och protokoll
som hör till de fördrag och
andra instrument som anges i
1–19.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

3 EU:s utvidgningsprocess - ett enat Europa

3.1 Den femte utvidgningen – ett enat Europa som lever i fred

Åren 1989–1990 föll det kommunistiska samhällssystemet ihop i Central- och Östeuropa och en reformvåg svepte över länderna. Inom sex år efter Berlinmurens fall hade tio fria nationer i Centraleuropa lämnat in sina ansökningar om medlemskap i EU, däribland Rumänien och Bulgarien. Dessa länder, samt Cypern och Malta som ansökte om medlemskap år 1990, blev de länder som skulle ingå i unionens femte utvidgningsprocess. Ansökarländerna såg EU-medlemskapet som en garanti för fred och som ett sätt att demokratisera och modernisera sina samhällen och öka sin välfärd i samverkan med övriga Europa. För de tidigare kommunistländerna var dock den säkerhetspolitiska vinsten med medlemskap den starkaste drivkraften. De ekonomiska motiven för att ansöka om medlemskap var även starka liksom att ett medlemskap i EU skulle bli beviset på att man åter var en del av det demokratiska Europa.

3.2 Köpenhamnskriterierna

Vid Europeiska rådets möte i Köpenhamn i juni 1993 fastslogs villkoren för EU-medlemskap. Kriterierna är av politisk,

ekonomisk respektive administrativ karaktär. De politiska kriterierna innebär att ett kandidatland, för att bli medlem, skall uppvisa stabila institutioner som garanterar demokrati, rättssäkerhet, mänskliga rättigheter och respekt för och skydd av minoriteter. De ekonomiska kriterierna innebär att landet skall vara en fungerande marknadsekonomi samt ha förmåga att hantera den konkurrens och de marknadskrafter som uppträder på unionens inre marknad. De administrativa kriterierna innebär att landet skall ha förmåga att ta på sig de skyldigheter som följer av medlemskap i EU. Kriterierna avser ländernas förmåga att överta och efterleva EU:s regelverk, vilket till stor del är beroende av ländernas administrativa förmåga och nivån på deras rättsväsende. Kriterierna skall vara uppfyllda vid tidpunkten för inträdet.

Den 1 maj 2004 välkomnades tio nya medlemmar in i unionen som del av denna femte utvidgning. Bulgarien och Rumänien som är integrerade i samma utvidgningsprocess blir medlemmar den 1 januari 2007 under förutsättning att de är redo att träda in i unionen. Även Turkiet och Kroatien är kandidatländer. Förhandlingarna med dessa länder har dock ännu inte inletts.

3.2.1 Bulgariens och Rumäniens väg mot ett EU-medlemskap

Rumänien var det första landet i Öst- och Centraleuropa att etablera officiella relationer med Europeiska Gemenskapen. Ett avtal att inkludera Rumänien i EG:s generella preferenssystem undertecknades år 1974 och ett avtal om industriprodukter undertecknades år 1980. Ett handels- och samarbetsavtal undertecknades år 1991 och Europaavtalet trädde i kraft i februari 1995. Bulgariens Europaavtal undertecknades år 1993 och även det trädde i kraft i februari 1995. Europaavtalen som ingicks mellan EU och de tio kandidatländerna i Centraleuropa fungerar som en övergångslösning fram till medlemskap i EU, utan att garantera ett medlemskap. Avtalen syftar till att skapa ett ramverk för den politiska dialogen samt att integrera

kandidatländerna i den inre marknaden och förbereda ett framtida medlemskap inom alla områden som omfattas av EU:s regelverk. Efterlevnaden av avtalen följs upp i olika kommittéer, där även ländernas framsteg vad gäller anpassning till EU:s regelverk behandlas.

Rumänien ansökte om medlemskap i juni 1995 och Bulgarien i december samma år. Frågan om de båda länderna kunde anses uppfylla det politiska köpenhamnskriteriet hamnade tidigt i fokus. Redan i kommissionens första bedömning av dessa ansökningar pekade kommissionen dock på att båda länderna var på god väg att uppfylla det politiska köpenhamnskriteriet. I kommissionens översynsrapporter som lades fram år 1998 bedömdes både Bulgarien och Rumänien uppfylla det politiska köpenhamnskriteriet samtidigt som kommissionen pekade på ett flertal områden som varje land behövde förbättra. Bulgarien behövde förbättra arbetet vad gällde korruptionsbekämpningen, reformer av rättsväsendet, statsstöd och den inre marknaden samt området rättsliga och inrikes frågor. För Rumäniens del ansåg kommissionen att fortsatta ansträngningar krävdes vad gäller korruptionsbekämpning, domstolsväsendet och skyddet för medborgerliga rättigheter. Vid stats- och regeringschefsmötet i Helsingfors i december 1999 bedömde man att Bulgarien och Rumänien gjort stora framsteg i uppfyllandet av det politiska köpenhamnskriteriet. Man beslöt därför att anslutningsförhandlingarna skulle inledas med Bulgarien och Rumänien tillsammans med Slovakien, Lettland, Litauen och Malta. Anslutningsförhandlingarna påbörjades i februari 2000.

Vid toppmötet i Laeken i december 2001 ansåg stats- och regeringscheferna att till skillnad från övriga kandidatländer skulle varken Bulgarien eller Rumänien hinna avsluta anslutningsförhandlingarna under år 2002. Vid toppmötet i Köpenhamn i december 2002 antogs målsättningen att välkomna Bulgarien och Rumänien in i unionen den 1 januari 2007 under förutsättning att länderna är redo. Detta mål bekräftades åter vid toppmötet i Thessaloniki i juni 2003. Stats- och

regeringscheferna uttryckte även sitt stöd för ländernas ambitioner att avsluta förhandlingarna under år 2004.

Föremålet för förhandlingarna har varit EU:s regelverk. Regelverket delades upp i 31 olika områden, s.k. förhandlingskapitel. Då EU:s medlemsstater enats om en gemensam ståndpunkt har förhandlingarna inletts genom att förhandlingskapitlet öppnats. När överenskommelse nåtts mellan EU och ett kandidatland har kapitlet kunnat stängas i förhållande till detta land. När det gäller Bulgarien stängdes alla utestående kapitel i juni 2004. Beträffande Rumänien stängdes alla utestående kapitel i december 2004. Anslutningsförhandlingarna med Bulgarien och Rumänien kunde avslutas vid en anslutningskonferens på ministernivå som hölls i anslutning till ett möte i rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser (GAERC) i december 2004. Europeiska rådet välkomnade i december 2004 att länderna stängt alla utestående kapitel och avslutat anslutningsförhandlingarna. Stats- och regeringscheferna ansåg att länderna kommer att kunna uppfylla alla skyldigheter som följer av ett medlemskap vid den planerade tidpunkten för anslutningen, förutsatt att de fortsätter sina ansträngningar i detta syfte och fullföljer alla nödvändiga reformer och åtaganden på regelverkets alla områden. Vad avsåg Bulgarien framhöll stats- och regeringscheferna att EU noga kommer övervaka förberedelserna och framsteg, bland annat det faktiska genomförandet av åtaganden på alla områden och särskilt rättsliga och inrikes frågor. Vad avsåg Rumänien skulle EU noga övervaka förberedelser och framsteg, och det faktiska genomförandet av åtaganden särskilt inom områdena rättsliga och inrikes frågor, konkurrens och miljö. Stats- och regeringscheferna satte upp målet att underteckna anslutningsfördraget vid mötet i rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser i april 2005 förutsatt att Europaparlamentet givit sitt samtycke.

Vid Europaparlamentets session den 13 april 2005 gav parlamentet sitt samtycke till Bulgariens och Rumäniens anslutning. Vid mötet i rådet för allmänna frågor och yttre

förbindelser den 25 april 2005 undertecknades det gemensamma anslutningsfördraget.

3.3 Förmedlemskapsstrategi 1993-1994

Ett åtagande från EU:s sida att aktivt medverka till att förbereda kandidatländerna för medlemskap fastställdes 1993–1994. Den förmedlemskapsstrategi som utvecklades bestod av förstärkt samarbete i enlighet med Europaavtalen och en formaliserad dialog på olika policyområden. Dessutom gavs ökad tonvikt på medlemskapsförberedelser i EU:s biståndsprogram och en handbok, s.k. vitbok, utarbetades för att underlätta anpassningen till den inre marknaden.

3.3.1 Förstärkt förmedlemskapsstrategi med anslutningspartnerskap

På förslag av kommissionen antogs år 1997 en förstärkt förmedlemskapsstrategi. Strategin innefattar bl.a. en ny finansiell ram för perioden 2000–2006.

Den nya förmedlemskapsstrategin består av Europaavtalen, en ram för samverkan med varje kandidatland, s.k. anslutningspartnerskap samt förmedlemskapsstöd. Förmedlemskapsstödet består i sin tur av tre program som bl.a. omfattar stöd till ekonomiska och institutionella reformer i kandidatländerna. Medlen används för institutionsbyggande insatser och tillhörande investeringar i infrastruktur. Dessutom ingår stödinsatser för infrastrukturprojekt på miljö- och transportområdet samt stöd till landsbygdsutveckling som syftar till att främja införlivandet av EU:s regelverk på jordbruksområdet.

Sammanfattningsvis kan sägas att den förstärkta förmedlemskapsstrategin koncentreras på dels att stärka den institutionella och administrativa kapaciteten i kandidatländerna, dels en anpassning av ländernas näringsliv till EU:s krav och normer samt utvecklandet av infrastrukturen.

3.4 Anslutningsförhandlingarna

3.4.1 Hur förhandlingsarbetet var upplagt

Bulgarien och Rumänien är del av den femte utvidgningsprocessen och anslutningsförhandlingarna har därmed följt samma process som för de tio senaste medlemsstaterna. Efter det att ett land lämnat in sin ansökan om medlemskap är det kommissionen som gör en första bedömning. Utgångspunkten för bedömningen är de s.k. köpenhamnskriterierna. Om kommissionen bedömer att ansökarlandet har förmågan att uppfylla dessa grundläggande kriterier för medlemskap, kan den föreslå att förhandlingar inleds.

Förhandlingarna om anslutning till EU har ägt rum i regeringskonferenser mellan medlemsstaterna och Bulgarien respektive Rumänien. Kommissionen har fortlöpande utarbetat förslag till EU:s gemensamma ståndpunkter.

Då EU:s medlemsstater enats om en gemensam ståndpunkt har förhandlingarna inletts genom att förhandlingskapitlet öppnats. När överenskommelse nåtts mellan EU och kandidatlandet har kapitlet, i förhållande till detta land, kunnat stängas provisoriskt. Att kapitlen stängts enbart provisoriskt beror på att förhandlingsöverenskommelsen inte anses slutgiltig förrän alla kapitel färdigförhandlats.

Grundläggande svenska ståndpunkter (s.k. baspositioner) togs på ett tidigt stadium fram inom Regeringskansliet. Dessa utarbetades i samråd med berörda myndigheter och intresseorganisationer och uppdaterades allteftersom förhandlingarna fortskred. Riksdagens EU-nämnd och utskott har löpande hållits underrättade om förhandlingsarbetet.

Det praktiska förarbetet till förhandlingarna har skötts av kommissionen. Varje generaldirektorat har haft i uppdrag att inom sitt politikområde följa kandidatländernas ansträngningar för att anpassa regelsystem och administration till EU:s krav. Vid genomgångar (s.k. screenings) mellan tjänstemän från kommissionen och tjänstemän från ministerier och myndigheter i Bulgarien respektive Rumänien har kommissionen försökt få en

uppfattning om i vilken utsträckning dessa länders regelverk och administration ligger i linje med EU:s krav och, om så inte är fallet, informerat dem om vad som krävs. Kommissionen har även försökt göra en uppskattning av möjligheterna för dessa länder att till en preliminär anslutningsdag genomföra en tillfredsställande anpassning. Kommissionen har dessutom försökt att bilda sig en uppfattning om hur Bulgariens och Rumäniens regelverk praktiskt fungerar när införlivandet av regelverket på ett visst område väl har skett. En fråga som kommissionen bl.a. ställt sig är om dessa kandidatländer har fungerande behöriga myndigheter att verkställa gemenskapens regelverk. Det är framför allt under senare delen av utvidgningsprocessen som kommissionen genomfört denna typ av kontroll, s.k. monitoring. Detta övervakningsarbete kommer att fortsätta och intensifieras fram till Bulgariens och Rumäniens anslutning. Ovan nämnda information har sedan legat till grund för ställningstagandet om ett förhandlingskapitel skall stängas provisoriskt eller om det skall förbli öppet. För att samordna hela denna process har vid kommissionen funnits ett särskilt generaldirektorat för utvidgningsfrågor.

4 Förhandlingsresultatet

De flesta EU-regler gäller för Bulgarien och Rumänien från och med anslutningsdagen. Förhandlingarna har dock resulterat i ett antal olika övergångsbestämmelser och ett fåtal permanenta undantag. De flesta övergångsperioderna eller undantagen finns inom kapitlena jordbruk, beskattning och miljö.

På konkurrensområdet har Rumänien bl.a. beviljats övergångsbestämmelser för omstrukturering av stålindustrin. Stängningen av Rumäniens konkurrenskapitel villkorades till fortsatt genomförande av åtaganden vad gäller statsstöd och omstrukturering av stålsektorn. Genomförandet av villkoren har kopplats till den särskilda uppskjutandeklausulen som innebär att anslutningen efter beslut av rådet med kvalificerad majoritet, kan skjutas upp med ett år om Rumänien inte uppfyller villkoren (se vidare i avsnitt 7.31.1).

Förhandlingarna i jordbrukskapitlet har präglats av samma grundläggande principer som för de tio senaste medlemsstaterna. Kvoter och basarealer har fastställts utifrån 3-åriga historiska referensperioder där tillförlitlig statistik finns tillgänglig mellan åren 1998-2001. Liksom för de tio senaste medlemsstaterna kommer direktstöden till lantbrukare att fasas in under en 10-års period. Bulgarien och Rumänien ges, i likhet med de tio senaste medlemsstaterna, möjlighet att välja det förenklade stödsystemet (SAPS) under 3 år från år 2007. Länderna har även tilldelats en omstruktureringsreserv utöver baskvoten för mjölk, med hänvisning till den stora andel gårdskonsumtion som finns i länderna. På det veterinära området har både Bulgarien och Rumänien medgivits 3-åriga övergångsperioder (till och med

utgången av år 2009) för uppgraderingar och anpassningar av ett antal anläggningar för livsmedelsförädling, såsom slakterier och mejerier.

På beskattningsområdet har Bulgarien och Rumänien beviljats övergångsbestämmelser för mervärdesskatt och punktskatter. Vad gäller mervärdesskatt har länderna beviljats en möjlighet att tillämpa en beloppströskel för registrering och befrielse av mervärdesskatt för små och medelstora företag. Bägge länder har även fått ett permanent undantag för att få behålla befrielse från mervärdesskatt med avdragsrätt vad avser internationell transport av passagerare under vissa förutsättningar. På punktskatteområdet har länderna övergångsvis fått dispens för att uppnå den inom EU gällande minimipunktskatten på cigaretter t.o.m. år 2009. Bulgarien och Rumänien har även beviljats undantag från punktskatt för vissa destillerier. Länderna har även beviljats övergångsbestämmelser för anpassning till energiskattedirektivet. Det rör sig huvudsakligen om tidsbegränsade anpassningar till de gällande minimiskattnivåerna för bensin och diesel samt vissa uppvärmningsbränslen.

Vad gäller energikapitlet har EU valt att i samband med förhandlingarna även inkludera kärnsäkerhetsfrågor trots att dessa inte omfattas av regelverket. Bulgarien har här åtagit sig att stänga fyra av sex reaktorer i kärnkraftverket i Kozloduj. Två av reaktorerna stängdes redan före år 2003 och Bulgarien har åtagit sig att stänga de andra två reaktorerna under år 2006.

På miljöområdet har särskilt Rumänien fått ett jämförelsevis stort antal övergångsperioder. Detta med anledning av att många av EU:s regler på detta område kommer att kräva mycket stora investeringar och en utbyggnad av administrativ kapacitet. Bulgarien har beviljats övergångsperioder på följande områden: svavelhalten i tung olja och i gasolja; utsläpp av flyktiga organiska föreningar (VOC) vid lagring av bensin; det generella målet för återvinning; återvinning av plast; avfallsdeponier; avloppsvatten; industriell föroreningskontroll (IPPC) och utsläpp av luftföroreningar från stora förbränningsanläggningar (LCP). Rumänien har beviljats övergångstider på

följande områden: avloppsvatten; farliga ämnen i vatten; dricksvattenkvalitet; stora förbränningsanläggningar; industriell föroreningskontroll (IPPC); flyktiga organiska föreningar (VOC); avfallsförbränning; transport av avfall; återvinning av förpackningar; avfallsdeponier och elektronikavfall.

Vad gäller kapitlet rättsliga och inrikes frågor har länderna inga undantag eller övergångsregler. Dock stängdes Rumäniens kapitel på villkor att Rumänien genomför vissa reformer på ett antal områden. Åtagandena gäller områdena gränspolis, rättsväsende, korruption, gendarmeri och polis samt brottsbekämpning. Genomförandet av villkoren har kopplats till den särskilda uppskjutandeklausulen som innebär att anslutningen kan, efter beslut av rådet med kvalificerad majoritet, skjutas upp med ett år om Rumänien inte uppfyller villkoren.

I anslutningsfördraget finns fyra olika skyddsklausuler: en generell ekonomisk skyddsklausul; en särskild skyddsklausul för den inre marknaden; en särskild klausul rörande rättsliga och inrikes frågor samt en uppskjutandeklausul.

Den generella ekonomiska skyddsklausulen ger möjlighet att inom tre år efter anslutningen vidta skyddsåtgärder vid allvarliga svårigheter inom en ekonomisk sektor eller vid en allvarligt försämrad ekonomi inom ett visst geografiskt område. Skyddsklausulen till skydd för den inre marknads funktion ger kommissionen möjlighet att inom tre år efter anslutningen vidta åtgärder om en ny medlemsstat inte har lyckats genomföra de åtaganden som landet gjort inom ramen för anslutningsförhandlingarna på detta område. Vad gäller den skyddsklausul som bl.a. rör ömsesidigt erkännande inom det straffrättsliga och civilrättsliga området har kommissionen här tilldelats liknande befogenheter som genom skyddsklausulen för den inre marknaden. I anslutningsfördraget har man även introducerat en ny skyddsklausul som inte fanns i förhandlingarna med de tio senaste medlemsstaterna. Den nya uppskjutandeklausulen möjliggör för rådet att, efter rekommendation av kommissionen, enhälligt besluta att den planerade tidpunkten för anslutning senareläggs med ett år till den 1 januari 2008. Ett sådant beslut

får fattas om det finns en allvarlig risk för att någon av dessa stater uppenbarligen är oförberedd att uppfylla kraven för medlemskap på ett antal viktiga områden. Vidare får rådet med kvalificerad majoritet, på grundval av en rekommendation från kommissionen, fatta beslut att aktivera denna klausul med avseende på Rumänien om allvarliga brister har konstaterats när det gäller Rumäniens uppfyllande av något eller några av de åtaganden och krav som angivits för stängning av kapitlena konkurrens samt rättsliga och inrikes frågor.

5 Fördragets uppbyggnad

5.1 Inledning

Anslutningsfördraget mellan EU samt Bulgarien och Rumänien är i huvudsak uppbyggt på samma sätt som anslutningsfördragen vid de tidigare utvidgningarna, och särskilt den utvidgning som skedde den 1 maj 2004 då Tjeckien, Estland, Cypern, Lettland, Litauen, Ungern, Malta, Polen, Slovenien och Slovakien blev medlemmar. I likhet med det senaste anslutningsfördraget består det nu aktuella anslutningsfördraget av två dokument, ett kort fördrag (nedan kallat fördraget) och en omfattande anslutningsakt. Det finns emellertid även ett anslutningsprotokoll. Detta blir tillämpligt om det vid tiden för kandidatländernas anslutning är så att fördraget om upprättande av en konstitution för Europa (konstitutionen) redan trätt i kraft. Anslutningsakten blir däremot tillämplig om konstitutionen inte är i kraft den 1 januari 2007.

Vid tidpunkten för författandet av denna departementspromemoria är den politiska situationen sådan att konstitutionens framtid är mycket osäker och det är högst osannolikt att den kommer att ha trätt i kraft den 1 januari 2007, varför anslutningsakten är det instrument som kommer att bli tillämpligt. Till anslutningsakten har fogats nio bilagor. Dessa innehåller tekniska anpassningar, övergångsbestämmelser och undantag för att möjliggöra de nya medlemsstaternas tillträde.

5.2 Fördraget

Enligt artikel 1.1 i fördraget blir Bulgarien och Rumänien medlemmar i Europeiska unionen och parter till de fördrag som ligger till grund för unionen. Med hänsyn till osäkerheten kring ikraftträdandet av konstitutionen innehåller fördraget två alternativa modeller. Artikel 1.2-1.4 behandlar den situationen att konstitutionen trätt i kraft. Då blir kandidatländerna parter till konstitutionen och Euratomfördraget. Villkoren och de närmare bestämmelserna för anslutning i den situationen anges i anslutningsprotokollet.

Artikel 2.1 och 2.2 i fördraget behandlar den situationen att konstitutionen inte har trätt i kraft dagen för anslutningen. Då blir Bulgarien och Rumänien parter till de fördrag som ligger till grund för unionen enligt den lydelse de har efter ändringar och tillägg. De villkor för anslutning och de anpassningar i unionens grundläggande fördrag som anslutningen medför i det läget anges i anslutningsakten.

Enligt artikel 2.3 skall anslutningsprotokollet ersätta anslutningsakten om konstitutionen träder i kraft efter anslutningen. Protokollet skall ersätta akten den dag då konstitutionen träder i kraft. Bestämmelserna i anslutningsprotokollet anses inte skapa någon ny rättsverkan av fördraget utan bevarar de rättsverkningar som redan införts genom artikel 2.2.

Enligt artikel 4.2 träder anslutningsfördraget i kraft den 1 januari 2007 förutsatt att alla ratifikationsinstrument har deponerats före den dagen. Om ett av kandidatländerna uteblir, ansluts den andra staten till unionen på den bestämda dagen. Både Bulgarien och Rumänien har emellertid deponerat sina ratifikationsinstrument hos den italienska regeringen den 27 maj 2005. Utan hinder av depositionen av nödvändiga ratifikationsinstrument träder fördraget i kraft först den 1 januari 2008 om rådet fattar ett beslut gällande en eller båda de anslutande staterna enligt artikel 39 i anslutningsprotokollet respektive anslutningsakten. Artikel 39 behandlar den situationen att rådet beslutar att den planerade tidpunkten för anslutning senareläggs

med ett år till den 1 januari 2008. Ett sådant beslut kan fattas om det finns en allvarlig risk för att någon av dessa stater uppenbarligen är oförberedd att uppfylla kraven för medlemskap på ett antal viktiga områden. Dessutom kan denna artikel användas i förhållande till Rumänien om vissa åtaganden som Rumänien gjort vid förhandlingarna inte uppfylls. Mer om den s.k. uppskjutandeklausulen finns att läsa under avsnitt 7.31.1.

5.3 Anslutningsakten

Anslutningsakten med anslutningsvillkoren och anpassningarna av grundfördragen innehåller fem olika delar.

Den första delen av anslutningsakten (artiklarna 1-8) anger vissa allmänna principer. I korthet har artiklarna följande innehåll. I artikel 1 definieras vissa uttryck. Artikel 2 anger att från dagen för anslutningen skall bestämmelserna i de grundläggande fördragen och i rättsakter som antagits av institutionerna före anslutningen vara bindande för de nya medlemsstaterna och skall tillämpas i dessa på de villkor som anges i de fördragen och i anslutningsakten. Artikel 3 anger att de nya medlemsstaterna genom anslutningsakten ansluter sig till de beslut och avtal som företrädarna för de nuvarande medlemsstaternas regeringar har fattat eller ingått vid sammanträde i rådet. De förbinder sig att från dagen för ett enhälligt beslut av rådet efter anpassningar ansluta sig till förtecknade konventioner och protokoll som de nuvarande medlemsstaterna har ingått. Artikel 4 handlar om Schengenregelverkets tillämpning. Artikel 5 anger att var och en av de nya medlemsstaterna skall delta i den ekonomiska och monetära unionen från och med anslutningen som medlemsstat med undantag enligt artikel 122 EG. Artikel 6 anger att de avtal och konventioner som gemenskapen har ingått med exempelvis tredjeländer eller internationella organisationer skall vara bindande för de nya medlemsstaterna. Artiklarna 7-8 innehåller vissa bestämmelser om förhållandet mellan rättsakter som

antagits av institutionerna och övergångsbestämmelserna i anslutningsakten.

Anslutningsaktens andra del (artiklarna 9-18) rör anpassningar av de institutionella bestämmelserna i fördragen. Här finns bl.a. bestämmelser om det antal företrädare i Europaparlamentet som de nya medlemsstaterna har rätt att utse, hur rösterna skall vägas i rådet då beslut skall fattas med kvalificerad majoritet, antalet domare i EG-domstolen och förstainstansrätten, fördelningen av platser mellan medlemsländerna i ett antal kommittéer samt bestämmelser rörande den Europeiska centralbanken.

Den tredje delen av anslutningsakten (artiklarna 19-22) upptar hänvisningar till de mycket omfattande bilagorna III-V som redovisar samtliga de rättsakter vilka behövt anpassas tekniskt för att möjliggöra de nya medlemsstaternas tillträde.

I den fjärde delen av anslutningsakten (artiklarna 23-42) återfinns de tillfälliga bestämmelser som blivit resultatet av förhandlingarna i en särskild konferens mellan gemenskapen och kandidatländerna (se avsnitt 3.4). De tillfälliga bestämmelserna upptar fyra avdelningar. Avdelning I, Övergångsbestämmelser, Avdelning II, Institutionella bestämmelser, Avdelning III, Finansiella bestämmelser och Avdelning IV, Andra bestämmelser. Avdelning I hänvisar till bilagorna VI och VII som närmare beskriver de övergångslösningar som överenskommit. Under avdelning II återfinns institutionella bestämmelser som rör antalet ledamöter i Europaparlamentet för de nya medlemsstaterna och hur de skall utses. Avdelning III reglerar hur mycket de nya medlemsstaterna skall betala till Europeiska investeringsbanken och kol- och stålforskningsfonden. Vidare finns det föreskrifter för att upprätta regler för implementering av de tre förmedlemskapsprogrammen Phare (institutionsbyggande i bred bemärkelse för att stärka och utveckla den administrativa kapaciteten att övervaka gemenskapslagstiftningens efterlevnad på vissa utpekade områden), ISPA (anpassning till strukturfonderna, avser transport och miljö), samt SAPARD (anpassning till den gemensamma jordbrukspolitiken) efter anslutningen. I avsnittet

behandlas även Bulgariens förpliktelser att år 2006 definitivt stänga de sista enheterna vid kärnkraftverket Kozloduj med ekonomiskt stöd från gemenskapen efterföljande år. Därefter följer åtaganden från gemenskapen i form av tillfälligt finansiellt stöd till Bulgarien och Rumänien i form av bl.a. inrättandet av en likviditets- och Schengenfacilitet. Under avdelning IV återfinns bl.a. de fyra olika skyddsklausulerna.

Den femte delen av anslutningsakten (artiklarna 43-61) innehåller genomförandebestämmelser och omfattar tre avdelningar. Avdelning I rör upprättande av institutioner och organ och anger bl.a. att Europaparlamentet skall besluta de ändringar i sin arbetsordning som behövs på grund av anslutningen, att varje stat som ansluter sig skall ha rätt att ha en av sina medborgare som ledamot i kommissionen, att två domare i domstolen och förstainstansrätten skall utses samt att revisionsrätten skall utvidgas med ytterligare två ledamöter. Vidare skall ett antal kommittéer utökas med anledning av Bulgariens och Rumäniens anslutning. Avdelning II handlar om tillämpningen av institutionernas rättsakter och innehåller bl.a. en bestämmelse som anger att efter anslutningen skall direktiv enligt artikel 249 EG och artikel 161 i Euratomfördraget anses vara riktade till de nya medlemsstaterna, i den utsträckning dessa direktiv och beslut är riktade till alla de nuvarande medlemsstaterna. Avdelning III innehåller bl.a. slutbestämmelser som bl.a. anger att Italiens regering skall till de nya medlemsstaterna överlämna en bestyrkt kopia av de gällande fördragen.

6 Generell rättsverkan av ett medlemskap

Bestämmelserna i anslutningsfördraget och anslutningsakten utgör de centrala reglerna om den rättsverkan som medlemskapet får för de anslutande länderna. I den mån särskilda undantag, övergångsregler eller anpassningar inte upptagits i anslutningsakten blir de för gemenskapen grundläggande fördragen (primärrätten) och alla därtill anslutande rättsakter (sekundärrätten) bindande för de nya medlemsstaterna. Detta gäller även de avtal som EU ingått med tredjeland eller en internationell organisation. I korthet innebär detta att anslutningsfördraget endast i begränsad omfattning ger besked om den totala rättsverkan för de nya medlemsländerna som ett medlemskap innebär. Denna rättsverkan framgår först vid ett närmare studium av grundfördragen, de antagna rättsakterna och EG:s avtal med tredjeländer och internationella organisationer samt av EG-domstolens praxis. Anslutningsfördraget berör i huvudsak endast de frågor som varit aktuella i medlemskapsförhandlingarna och resulterat i särlösningar eller förtydliganden.

7 Anslutningsfördragets innehåll

Anslutningsfördraget är ett mellanstatligt avtal mellan de nuvarande medlemsstaterna och de två kandidatländerna Bulgarien och Rumänien. Resultatet av anslutningsförhandlingarna reflekteras i fördraget i form av övergångslösningar och tekniska anpassningar till EU:s regelverk. I juli 2004 inleddes arbetet med att utforma den juridiska texten. Undertecknandet skedde den 25 april 2005 efter kommissionens formella yttrande och Europaparlamentets samtycke. Fördraget skall ratificeras av samtliga parter i enlighet med deras respektive konstitutionella krav. Ratifikationsinstrumenten skall sedan deponeras hos Italiens regering senast den 31 december 2006.

Efter en redogörelse för fördragets allmänna delar nedan följer en närmare beskrivning av fördragets innehåll med utgångspunkt i de 31 förhandlingskapitlen.

Fördragets allmänna delar

Principer

Till anslutningsfördraget finns fogat såväl ett anslutningsprotokoll som en anslutningsakt. Anslutningsprotokollet blir tillämpligt om fördraget om upprättande av en konstitution för Europa har trätt i kraft vid tidpunkten för Bulgariens och Rumäniens anslutning. Anslutningsakten blir tillämplig om fördraget om upprättande av en konstitution för Europa inte är i kraft den 1 januari 2007. Akten skall gälla fram till dagen för

ikraftträdandet av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa (konstitutionen). Detta utvecklas närmare under avsnitt 5.2. Anslutningsprotokollet respektive anslutningsakten anger det grundläggande regelverk och de principer som de nya medlemsstaterna måste tillämpa. Med hänsyn till att fördraget om upprättande av en konstitution för Europa med all sannolikhet inte kommer att ha trätt i kraft vid anslutningstidpunkten utgår detta avsnitt från att det är anslutningsakten som skall tillämpas då fördraget träder i kraft.

I anslutningsakten ges inledningsvis definitioner av grundläggande fördrag, nuvarande och nya medlemsstater, unionen, gemenskapen och institutionerna. Från och med dagen för anslutningen skall bestämmelserna i grundläggande fördrag och i rättsakter som har antagits av institutionerna före anslutningen vara bindande för Bulgarien och Rumänien.

Därefter anges mer specifika skyldigheter. Endast vissa delar av Schengenregelverket kommer att tillämpas i de nya medlemsstaterna från och med anslutningen till EU. De delar som gäller fri rörlighet och upphävande av de inre gränskontrollerna kommer att bli gällande först sedan man har fattat ett särskilt rådsbeslut om detta. För en mer detaljerad beskrivning se avsnitt 7.24.

Bulgarien och Rumänien skall delta i EMU från och med anslutningsdagen. De kommer att delta i EMU som ”medlemsstater med undantag” (artikel 122 EG).

De nya medlemsstaterna ansluter sig till de beslut och avtal som företrädare för medlemsstaternas regeringar har fattat eller ingått vid sammanträdena i rådet samt alla andra avtal som de nuvarande medlemsstaterna har ingått och som gäller unionens funktion eller verksamhet. Bulgarien och Rumänien förbinder sig även att tillträda de protokoll om domstolens tolkning av konventionerna som de nuvarande medlemsstaterna har undertecknat och för detta ändamål förbinder de sig att inleda förhandlingar med de nuvarande medlemsstaterna om nödvändig anpassning av dessa texter.

De nya medlemsstaterna skall ha samma ställning som de nuvarande när det gäller förklaringar, resolutioner eller andra ståndpunkter som antagits av Europeiska rådet, rådet eller medlemsstaterna. De skall följaktligen beakta de principer och riktlinjer som uttryckts i dessa dokument samt säkerställa deras genomförande.

Bilaterala och multilaterala avtal

Sådana avtal eller konventioner som någon av gemenskaperna har ingått eller provisoriskt tillämpar med ett eller flera tredjeländer, med en internationell organisation eller med en medborgare i tredjeland skall vara bindande för Bulgarien och Rumänien på de villkor som de nuvarande medlemsstaterna har ingått eller provisoriskt tillämpar tillsammans med gemenskapen. Bulgarien och Rumänien skall också ansluta sig till de avtal som de nuvarande medlemsstaterna har ingått och som har samband med sådana avtal eller konventioner.

Bilaterala avtal och den förenklade proceduren

Bulgariens och Rumäniens anslutning till vissa bilaterala avtal skall, utan att påverka kompetensfördelningen mellan gemenskapen och medlemsstaterna, godkännas genom att protokoll till sådana avtal eller konventioner ingås mellan rådet och den andra parten. Protokollet skall ingås på medlemsstaternas vägnar genom ett enhälligt rådsbeslut.

Syftet med den förenklade proceduren är att accelerera de nya medlemsstaternas anslutning till de bilaterala avtalen och därigenom underlätta handeln. Erfarenheter från tidigare utvidgningar har visat att det fortfarande finns utestående avtal som nuvarande medlemsstater ännu inte tillträtt.

Övriga avtal och kvantitativa importrestriktioner

Genom anslutningen tillträder de nya medlemsstaterna Cotonou-avtalet som undertecknats av medlemmarna i gruppen av stater i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet å ena sidan och Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å andra sidan.

Vidare skall de ansluta sig till avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) i enlighet med artikel 128 i detta avtal. Denna artikel fastslår att varje europeisk stat som blir medlem i gemenskapen måste ansluta sig till EES-avtalet.

De nya medlemsstaterna skall därutöver tillämpa bilaterala textilavtal och arrangemang som gemenskapen ingått med tredjeland. Kvantitativa importrestriktioner på textilier, kläder och stål som tillämpas av gemenskapen skall justeras och beakta de nya medlemsstaternas anslutning. Fiskeavtal som de nya medlemsstaterna ingått skall i princip skötas av gemenskapen från och med anslutningsdagen.

De nya medlemsstaterna skall även frånträda varje frihandelsavtal med tredjeland, inklusive det Centraleuropeiska frihandelsavtalet, från och med anslutningen. I den mån avtal mellan en eller flera nya medlemsstater å ena sidan och ett eller flera tredjeländer å andra sidan inte är förenliga med de skyldigheter som följer av anslutningsfördraget skall den eller de nya medlemsstaterna vidta alla lämpliga åtgärder för att undanröja de oförenligheter som konstaterats. Om en ny medlemsstat har svårigheter med att anpassa ett avtal som ingåtts med ett eller flera tredjeländer före anslutningen skall den enligt villkoren i det avtalet frånträda det.

7.1 Fri rörlighet för varor

7.1.1 Bakgrund

Den fria rörligheten för varor utgör en av hörnstenarna för den inre marknaden. För att den fria rörligheten skall fungera krävs

ett gemensamt regelverk som säkerställer att varor m.m. kan cirkulera över gränserna inom unionen. Lagstiftningen på detta område består i hög grad av harmoniserad gemensam lagstiftning, det s.k. harmoniserade området. Lagstiftningen har tillkommit för att tillgodose legitima skyddsintressen, t.ex. människors liv och hälsa respektive miljö. Den gemensamma lagstiftningen täcker vitt skilda områden. Det finns bestämmelser på livsmedelsområdet som syftar till att skydda konsumenternas hälsa och underlätta handeln med livsmedel inom unionen. Det finns också bestämmelser om offentlig upphandling som syftar till att undanröja hinder för friheten att tillhandahålla tjänster och för den fria rörligheten för varor.

Det finns emellertid också sektorer där harmoniserad gemensam lagstiftning saknas, det s.k. icke harmoniserade området. Inom detta område gäller principen om ömsesidigt erkännande. Ömsesidigt erkännande är en grundläggande princip som innebär att produkter som uppfyller lagkrav i en medlemsstat, vilka inte är identiska med kraven i mottagarlandet men som uppfyller en likvärdig skyddsnivå, skall få tillträde till marknaden i den andra medlemsstaten. Det finns dock ett antal specifika undantag från denna grundläggande princip som kommer till uttryck i artikel 30 EG. Det rör sig om situationer där avsteg kan motiveras av hänsyn till exempelvis allmän moral, allmän ordning eller allmän säkerhet.

Den harmoniserade varulagstiftningen innehåller bl.a. regler om horisontella strukturer såsom procedurer för bedömning av överensstämmelse, standardisering och marknadskontroll vilka är nödvändiga för tillämpningen av produktdirektiv utformade enligt den s.k. nya metoden. Den nya metoden innebär att gemensamma direktiv innehåller de väsentliga säkerhetskrav som ställs på produkten. De tekniska kraven för produkten specificeras i harmoniserade standarder som utvecklas under direktiven av de europeiska standardiseringsorganen. En produkt som har tillverkats i enlighet med en sådan standard förutsätts uppfylla direktivets väsentliga säkerhetskrav. Dessa direktiv innehåller även regler om att produkter som uppfyller uppställda

krav skall CE-märkas. Direktiven om fritidsbåtar, telekomutrustning och maskiner är exempel på direktiv enligt den nya metoden.

Äldre produktdirektiv, t.ex. avseende motorfordon och livsmedel, följer däremot den s.k. gamla metoden. Direktiv enligt den gamla metoden uttrycker som regel krav på produkten i form av detaljerade tekniska specifikationer istället för i generellt uttryckta väsentliga säkerhetskrav.

För att undvika att tekniska handelshinder uppstår på den inre marknaden skall medlemsstaterna anmäla nationella tekniska regler avseende varor respektive informationssamhällets tjänster till kommissionen för en remissomgång bland medlemsstaterna. Proceduren följer av Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster. Enligt proceduren kan införandet av nya regler skjutas upp bl.a. om kommissionen eller en medlemsstat anser att regelförslaget är handelshindrande.

7.1.2 Förhandlingsresultatet

Bulgarien och Rumänien har accepterat att tillämpa regelverket utan undantag eller övergångsregler med tillämpning från anslutningsdagen.

7.1.3 Konsekvenser för Sverige

Det torde inte uppstå några särskilda konsekvenser för Sverige eftersom Bulgarien och Rumänien har accepterat hela regelverket.

Utvidgningen av unionen med ytterligare två länder innebär emellertid en utökning av den inre marknaden. Varor skall därmed fritt kunna cirkulera över gränserna. Arbetet med att undanröja handelshinder och upprätthålla den fria varu-

rörligheten kommer dock även fortsättningsvis att ställa stora krav på medlemsstaterna. När det gäller varuområdet tillämpas i hög grad administrativt samarbete mellan de ansvariga tillsynsmyndigheterna. Det är därför mycket viktigt att det i de anslutande medlemsstaterna finns tillräckliga och kompetenta resurser för förvaltning och tillämpning av de gemensamma regelverken på produktområdet.

7.2 Fri rörlighet för personer

Den fria rörligheten för personer är en av unionens fyra grundläggande friheter. Avsnittet om den fria rörligheten för personer kan delas in i fyra olika områden; fri rörlighet för arbetstagare, ömsesidigt erkännande av kvalifikationer, medborgerliga rättigheter samt samordning av sociala trygghets-system. Det finns många kopplingar såväl mellan dessa fyra områden som mellan kapitlet i dess helhet och de kapitel som behandlar den fria rörligheten för varor, kapital och tjänster samt de kapitel som rör socialpolitik och sysselsättning respektive rättsliga och inrikes frågor.

7.2.1 Fri rörlighet för arbetstagare

7.2.1.1 Bakgrund

Inom ramen för regelverket om fri rörlighet för personer utgör reglerna om fri rörlighet för arbetstagare ett nyckelområde. De grundläggande bestämmelserna på detta område, som innebär att en unionsmedborgare skall kunna ta arbete i en medlemsstat och behandlas på lika villkor som medlemsstatens egna medborgare, finns i artiklarna 39-41 EG. Dessutom finns en rätt för personer att flytta till en annan medlemsstat för att etablera sig som företagare (artikel 43 EG) eller för att tillhandahålla tjänster (artikel 49 EG).

Härutöver finns en omfattande sekundärrättslig reglering, bl.a. rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen och rådets direktiv 68/360/EEG av den 15 oktober 1968 om avskaffande av restriktioner för rörlighet och bosättning inom gemenskapen för medlemsstaternas arbetstagare och deras familjer.

Reglerna innebär i korthet att en EU-medborgare har samma rätt att söka arbete, ta anställning eller driva rörelse i en annan medlemsstat som landets egna medborgare. Syftet är att öppna den europeiska arbetsmarknaden för alla arbetstagare inom EU och därigenom bidra till det övergripande målet om fred och välbefinnande samt att komplettera utvecklingen av den inre marknaden för varor, tjänster och kapital. Rätten till tillträde till andra medlemsstaters nationella arbetsmarknader innebär också rätt till social, ekonomisk och kulturell integration i värdlandet för de migrerande arbetstagarna och deras familjer. Rätten till fri rörlighet för arbetstagare kompletteras och stöds av regelverket om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen. Likabehandlingsprincipen måste alltså iakttas för denna personkrets i enlighet med regelverket och EG-domstolens praxis.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004³ om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier upphäver artiklarna 10 och 11 i förordning 1612/68. Vidare upphävs ytterligare nio direktiv, däribland direktiv 68/360. Det nya direktivet skall vara genomfört i nationell rätt senast den 30 april 2006. Syftet med direktivet är att kodifiera EG-domstolens praxis och att samla regelverket för arbetstagare, egenföretagare, studenter och icke-ekonomiskt aktiva i enda

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG.

rättsakt. Därigenom förenklas och stärks rätten att fritt röra sig och uppehålla sig för alla unionsmedborgare.

Direktivet syftar vidare till att det skall bli enklare för unionsmedborgare att utnyttja rätten till fri rörlighet, att möjligheterna att begränsa rätten till vistelse skall regleras tydligare samt att rörlighet och bosättning för unionsmedborgares familjemedlemmar skall underlättas avsevärt, oavsett medborgarskap. Grundprincipen är att unionsmedborgarna skall kunna röra sig fritt mellan medlemsstaterna på ungefär samma villkor som när medlemsstaters medborgare flyttar och byter bostad eller arbetsplats i de egna länderna. En särskild utredare har haft regeringens uppdrag att ge förslag till hur direktivet skall genomföras i Sverige. Utredaren lämnade i maj i år sitt betänkande Unionsmedborgares rörlighet inom EU (SOU 2005:49).

7.2.1.2 Övergångsbestämmelser

Bulgarien och Rumänien har accepterat att tillämpa regelverket från anslutningsdagen med beaktande av nedanstående övergångsbestämmelser. Dessa övergångsbestämmelser är desamma som gällde vid EU:s utvidgning den 1 maj 2004.

Begränsning av tillträdet

De nuvarande medlemsländerna har rätt att begränsa tillträdet till sin arbetsmarknad genom att tillämpa nationell lagstiftning och bilaterala avtal i stället för EG:s regelverk om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen. Österrike och Tyskland får även rätt att i viss utsträckning begränsa den fria rörligheten för tjänster. Det rör sig här om en möjlighet att införa restriktioner gällande vissa känsliga servicesektorer, huvudsakligen bygg- och städsektorerna.

De två första åren efter anslutningen kommer de nuvarande medlemsstaternas nationella lagstiftning att gälla i stället för det

EG-rättsliga regelverket om arbetskraftens fria rörlighet. Dessa nationella bestämmelser, eller bestämmelser som följer av bilaterala överenskommelser, kan, beroende på hur liberala de är, innebära full tillgång till arbetsmarknaden.

Före utgången av tvåårsperioden efter anslutningen skall ministerrådet se över hur övergångsbestämmelserna fungerar, med utgångspunkt i en rapport från kommissionen.

Senast vid slutet av tvåårsperioden efter anslutningen skall de nuvarande medlemsstaterna anmäla till kommissionen om de kommer att fortsätta att tillämpa nationella bestämmelser. Om ingen anmälan sker innebär det att medlemsstaten framöver skall tillämpa det EG-rättsliga regelverket.

Efter fem år skall i princip övergångsbestämmelserna upphöra att gälla. Om en medlemsstat har eller förutser allvarliga störningar på sin arbetsmarknad kan dock övergångsbestämmelserna, efter att kommissionen har underrättats, behållas i sju år.

Efter sju år får det inte förekomma några nationella bestämmelser som inskränker den fria rörligheten för arbetstagare från nya medlemsländer i förhållande till det EG-rättsliga regelverket.

Medlemsstater som väljer att tillämpa det EG-rättsliga regelverket om arbetskraftens fria rörlighet i förhållande till medborgare från nya medlemsstater har efter de två första åren möjlighet att tillgripa en s.k. skyddsklausul. Klausulen får åberopas om staten "genomgår eller förutser störningar på sin arbetsmarknad som allvarligt skulle kunna hota levnadsstandarden eller sysselsättningen inom en viss region eller ett visst yrke". De nya medlemsstaterna har rätt att tillämpa undantagsbestämmelser av motsvarande slag gentemot en medlemsstat som tillämpar sådana gentemot dem. I förhållande till varandra har de nya medlemsstaterna rätt att använda sig av denna skyddsklausul.

7.2.1.3 Konsekvenser för Sverige

I likhet med vad som gällde vid EU:s utvidgning den 1 maj 2004 ger övergångsarrangemangen stor frihet åt de enskilda medlemsstaterna att bestämma om EG:s regelverk om den fria arbetskraftens rörlighet skall gälla under en övergångsperiod.

7.2.2 Ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer

7.2.2.1 Bakgrund

Ett villkor för att fri rörlighet för personer skall omfatta även yrken som i det mottagande landet är reglerade är att medlemsländerna erkänner varandras yrkeskvalifikationer, som i regel definieras som krav på särskilda examens- eller kompetensbevis. Med stöd av artiklarna 47 och 52 EG har rådet antagit ett stort antal direktiv som syftar till ömsesidigt erkännande av sådana examens- och kompetensbevis.

Direktiven utgörs dels av vissa sektorsdirektiv, som omfattar vissa yrken, dels av två mer generella direktiv, som omfattar alla övriga yrken.

Sektorsdirektiven innebär att medlemsländerna har harmoniserat sin lagstiftning på respektive yrkesområde samt antagit gemensamma regler för utbildningarnas omfattning och, i några fall, för deras närmare uppläggning. Dessa direktiv omfattar följande yrkesgrupper: läkare, tandläkare, sjuksköterskor i allmän hälso- och sjukvård, farmaceuter (apotekare), barnmorskor, veterinärer och arkitekter. För läkare finns förutom regler för samordningen av grundutbildningen också gemensamma regler för allmänpraktiserande läkare samt för vissa specialister.

Vidare finns ett direktiv som reglerar tillträde till ett stort antal verksamheter inom handel, hantverksyrken och vissa tjänsteområden (Europaparlamentets och rådets direktiv

1999/42/EG av den 7 juni 1999 om införande av en ordning för erkännande av kvalifikationer för de former av yrkesverksamhet som omfattas av direktiven om liberalisering och övergångsåtgärder samt om komplettering av den allmänna ordningen för erkännande av kvalifikationer). Detta direktiv reglerar de krav, som en medlemsstat har rätt att ställa när det gäller tillträde till ovan nämnda yrkesverksamheter i form av kvalifikationer som förvärvats genom yrkeserfarenhet i en annan medlemsstat. Vidare kan krav ställas på allmän kommersiell kunskap, krav på vandel och konkursfrihet.

Slutligen finns också två mer generella direktiv, som omfattar alla övriga yrken som är reglerade (rådets direktiv 89/48/EEG av den 21 december 1988 om en generell ordning för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning som omfattar minst tre års studier och rådets direktiv 92/51/EEG av den 18 juni 1992 om en andra generell ordning för erkännande av behörighetsgivande högre utbildning, en ordning som kompletterar den som föreskrivs i direktiv 89/48/EEG). Syftet med direktiven är att möjliggöra för en medborgare i en medlemsstat att utöva ett i en annan medlemsstat reglerat yrke. Detta skall enligt direktiven medges under förutsättning att personen i fråga har rätt att utöva samma eller motsvarande yrke i sitt hemland. Advokatycket omfattas av dessa generella direktiv när det gäller rätten att bli fullt erkänd som advokat i enlighet med värdlandets lagar. Därutöver finns ytterligare två direktiv för advokater, som gäller friheten att tillhandahålla tjänster samt ett s.k. etableringsdirektiv, som ger rätt att etablera sig som advokat i ett annat medlemsland under sitt hemlands titel på samma villkor som värdlandets egna advokater.

7.2.2.2 Förhandlingsresultatet

Bulgarien och Rumänien har accepterat gällande regelverk på området och kommer att anta nya lagar som träder i kraft vid anslutningen. Kandidatländerna har också med varierande omfattning varit tvungna att anpassa de utbildningar, som

omfattas av sektorsdirektiven, till de gällande direktiven. I många fall har omfattande förändringar varit nödvändiga. Samtliga nya utbildningar har ännu inte kommit igång och därmed dröjer det flera år innan personer med de nya utbildningarna, som helt uppfyller direktivens krav, kommer ut på arbetsmarknaden.

7.2.2.3 Konsekvenser för Sverige

Genom att ytterligare två länder ansluts till unionen tillförsäkras dessa medborgare rätten att få sina yrkeskvalifikationer erkända i Sverige på samma villkor som övriga EU-medborgare, liksom svenska medborgare ges motsvarande rättigheter i de nya medlemsländerna. Flera medlemsländer har tvingats genomföra radikala förändringar av vissa utbildningar, som omfattas av de särskilda s.k. sektorsdirektiven, eftersom de inte uppfyllt de minimikrav som uppställts i direktiven. Sverige godkänner för närvarande inte många av de äldre yrkeskvalifikationerna utan kräver mer eller mindre omfattande kompletteringsutbildningar. Genom utvidgningen blir Sverige skyldigt att godkänna personer med äldre utbildningar, främst inom hälso- och sjukvårdssektorn, som har viss angiven yrkeserfarenhet.

7.2.3 Medborgerliga rättigheter

De medborgerliga rättigheterna rör rätten att rösta och att vara valbar dels i kommunala val, dels i val till Europaparlamentet. De gäller också en rätt till bosättning.

Bestämmelser om val av ledamöter till Europaparlamentet finns främst i den s.k. valrättsakten från år 1976 och i ett beslut från år 2002 om ändring av valrättsakten. Härutöver finns bestämmelser om unionsmedborgares rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet i ett direktiv som rådet beslutade år 1993. Vidare antog rådet år 1994 ett direktiv om rösträtt och valbarhet vid kommunala val.

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna om val syftar inte till att harmonisera medlemsstaternas valsystem. Det väsentliga för gemenskapen har varit att tillförsäkra alla unionsmedborgare som är bosatta i ett av medlemsländerna rätten att rösta och att ställa upp som kandidat, dels i kommunala val, dels i val till Europaparlamentet, på samma villkor som medborgare i den medlemsstat där de har sin hemvist.

Artikel 14 EG föreskriver att den inre marknaden skall upprättas stegvis i enlighet med en rad uppräknade artiklar och utan att inverka på övriga bestämmelser i fördraget. I tre olika direktiv har rådet infört regler avseende rätt till bosättning (generellt), rätt till bosättning för anställda och egna företagare som inte längre är yrkesverksamma (d.v.s. pensionärer) och rätt till bosättning för studerande.

Båda kandidatländerna har accepterat att tillämpa regelverket från och med anslutningsdagen. Några särskilda konsekvenser för svensk del kan inte förutses.

7.2.4 Samordning av trygghetssystem

7.2.4.1 Bakgrund

Rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpning av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen innehåller regler som samordnar medlemsstaternas sociala trygghetssystem. Reglerna gäller för personer som omfattas eller har omfattats av en eller flera medlemsstaters sociala trygghetssystem. Reglerna innebär bl.a. att man inte skall gå miste om förmåner eller rättigheter som tidigare har tjänats in i ett annat medlemsland. Förordningen ger också dessa personer rätt till likabehandling med landets egna medborgare i fråga om social trygghet. Förordningen syftar inte till att harmonisera medlemsstaternas system för social trygghet. Förordningen (EG) nr 859/2003 av den 14 maj 2003 ger tredjelands medborgare som är lagligen bosatta i ett medlemsland

likabehandling med EU-medborgare i förhållande till reglerna i förordningen (EEG) nr 1408/71.

7.2.4.2 Förhandlingsresultatet

Bulgarien och Rumänien har accepterat att tillämpa regelverket från och med anslutningsdagen. Stora krav ställs därmed på kandidatländerna att stärka de administrativa förutsättningarna för samordning i enlighet med förordningen (EEG) nr 1408/71.

7.2.4.3 Konsekvenser för Sverige

Utvidgningen bedöms inte medföra några särskilda konsekvenser för svenskt vidkommande.

7.3 Fri rörlighet för tjänster

Den fria rörligheten för tjänster grundas på artikel 49 EG. Den sekundärrättslagstiftning som finns på området rör främst finansiella tjänster.

7.3.1 Finansiella tjänster

7.3.1.1 Bankområdet

På bankområdet har en rad direktiv antagits för att genomföra den inre marknaden för banktjänster. Direktiven innehåller gemensamma bestämmelser om etablering av verksamhet och drivande av gränsöverskridande verksamhet inom EU samt grundläggande regler om tillsynen av kreditinstitut. Det finns även gemensamma regler om startkapital för drivande av denna typ av verksamhet och om kapitaltäckning för såväl kreditrisker som marknadsrisker. Vidare finns regler för att förhindra att ett kreditinstitut tar på sig alltför stora engagemang mot en kund.

Med undantag för reglerna om kapitaltäckning för marknadsrisker har de gemensamma reglerna sammanförts i ett direktiv, Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG av den 20 mars 2000 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (kreditinstitutsdirektivet).

Särskilda redovisningsregler för kreditinstitut finns i rådets direktiv 86/635/EEG av den 8 december 1986 om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut. Det finns också ett direktiv om garanti av insättningar, nämligen Europaparlamentets och rådets direktiv 94/19/EG av den 30 maj 1994 om system för garanti av insättningar (insättningsgarantidirektivet), enligt vilket det skall finnas insättarskydd upp till en viss miniminivå (20 000 EUR) i alla medlemsstater.

7.3.1.2 Försäkringsområdet

Under 1970-talet antogs inom liv- och skadeförsäkringsområdet direktiv som innebar en minimiharmonisering av reglerna om auktorisation och övriga krav som skall gälla för etablering i medlemsstaterna. Dessa direktiv följdes under slutet av 1980-talet och början av 1990-talet av direktiv som innehåller regler om möjligheten att sälja försäkringar över nationsgränserna utan etablering i mottagarlandet (gränsöverskridande verksamhet). Slutligen antogs under 1990-talet direktiv vars målsättning var att genomföra en inre marknad på försäkringsområdet. Direktiven syftade till att genomföra principerna om en enda auktorisation och om hemlandstillsyn. Dessa direktiv har kompletterats och ändrats vid flera tillfällen. De direktiv som avser livförsäkring har numera sammanförts till ett enda direktiv. Det finns också regler om redovisning i försäkringsföretag och om tillsyn av försäkringsgrupper.

När det gäller försäkringsförmedlare finns gemensamma regler som innebär att en försäkringsförmedlare som är registrerad i en medlemsstat får etablera sig och driva gränsöverskridande verksamhet i andra medlemsstater.

Genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut införs en gemensam EG-rättslig reglering av sådana institut som inrättats utifrån syftet att tillhandahålla tjänstepension.

På trafikförsäkringsområdet finns för närvarande fem direktiv (i direktiven används benämningen motorfordonsförsäkring). I de tre första direktiven regleras skyldigheten att ha försäkring för motordrivna fordon samt ges närmare bestämmelser om försäkringens omfattning. Det fjärde direktivet, som genomförts i svensk rätt genom lagstiftning som trätt i kraft i januari 2003, innehåller särskilda bestämmelser som syftar till att göra det enklare att få ersättning från en trafikförsäkring för en skada som inträffat i ett annat land än det där den skadelidande är bosatt. Ett femte direktiv antogs den 18 april 2005.

7.3.1.3 Värdepappersområdet

För att förverkliga den inre marknaden på värdepappersområdet antogs år 1993 ett direktiv om investeringstjänster inom värdepappersområdet. Direktivet, som omfattade värdepappersföretag, ersattes förra året av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument vilket utöver värdepappersföretagen reglerar även marknadsplatserna. För värdepappersföretagen gäller även det tidigare i samband med bankområdet nämnda direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut.

På värdepappersområdet finns även gemensamma regler om upprättande, granskning och spridning av prospekt vid upptagande av värdepapper till handel på en reglerad marknad eller vid erbjudanden av värdepapper till allmänheten.

När det gäller skyddet för en investerares tillgångar i investeringsverksamhet finns Europaparlamentets och rådets direktiv 97/9/EG av den 3 mars 1997 om system för ersättning till investerare (investerarskyddsdirektivet). Direktivet syftar till

att skapa ett skydd för investerares tillgångar om ett kreditinstitut eller värdepappersföretag går i konkurs eller på annat liknande sätt sätts ur stånd att fullgöra sina ekonomiska åtaganden. Investerarskyddet skall uppgå till minst 20 000 EUR.

Slutligen finns gemensamma regler om bl.a. investeringsfondverksamhet, finansiella säkerheter och marknadsmissbruk.

7.3.2 Övergångsbestämmelser

Såväl Bulgarien som Rumänien har fått övergångsperioder när det gäller att uppfylla miniminivån 20 000 EUR i investerarskyddsdirektivet, Bulgarien t.o.m. den 31 december 2009 och Rumänien t.o.m. den 31 december 2011.

7.3.3 Konsekvenser för Sverige

Övergångsperioderna lär endast i mycket sällsynta fall beröra investerare bosatta i Sverige och torde inte komma att innebära några negativa konsekvenser för svensk del.

7.4 Fri rörlighet för kapital

7.4.1 Bakgrund

Fri rörlighet för kapital är en av de fyra friheterna i EG-fördraget och utgör en viktig del av den inre marknadens funktion. Den fria rörligheten för kapital omfattar dels kapital- och betalningsöverföringar, dels transaktioner avseende tillgångar såsom fastigheter, företag och portföljinvesteringar. Dessutom ingår bestämmelser om betalningssystem och penningtvätt.

Fri rörlighet för kapital regleras i artiklarna 56-60 EG. Enligt artikel 56 EG skall alla restriktioner för kapitalrörelser eller för betalningar mellan medlemsstaterna samt mellan medlemsstaterna och tredjeland vara förbjudna. Förbudet mot begränsningar för kapitalrörelser innebär dock inte att länderna

inte kan ha olika kontroller av kapitalrörelser, till exempel för att förhindra lagbrott.

7.4.2 Övergångsbestämmelser

Både Bulgarien och Rumänien har accepterat att tillämpa regelverket i kapitlet med ett par undantag. Vid förhandlingarna i samband med den förra utvidgningen tillämpades en grundläggande princip om att de tio nya medlemsländerna skulle ges möjlighet att under en övergångsperiod behålla sina nationella regler för fastighetsförvärv. Detsamma har gällt vid förhandlingarna med Bulgarien och Rumänien. Principen för övergångsregler har varit densamma, nämligen att en övergångsperiod på sju år bör vara möjlig för förvärv av jordbruksfastigheter och fem år för förvärv av fritidsfastigheter.

Bulgarien och Rumänien har följaktligen beviljats en övergångsperiod på sju år under vilka övriga EU-medborgare eller juridiska personer inte har rätt att köpa jordbruksfastigheter (omfattar även jordbruks-, skogsbruks- och skogsmark). Avseende fritidsfastigheter har de båda länderna beviljats en övergångsperiod på motsvarande restriktioner i fem år från anslutningsdagen.

När det gäller förvärv av fast egendom kan konstateras att Sverige i sin förhandling om ett EU-medlemskap fick en övergångsperiod på fem år för utländska förvärv av fritidsfastigheter.

7.4.3 Konsekvenser för Sverige

För Sveriges vidkommande är bedömningen att övergångsperioderna i huvudsak berör privatpersoner och att inga negativa konsekvenser på detta område uppkommer.

7.5 Bolagsrätt

7.5.1 Bakgrund

Det gemensamma regelverket under detta kapitel omfattar associationsrätt, redovisningsrätt och revision samt immaterialrätt. Hit hör även frågor om tillämplig lag för avtalsförpliktelser samt frågor om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område. De två sistnämnda frågorna har tidigare reglerats av två konventioner, nämligen Romkonventionen om domstols behörighet och Brysselkonventionen om avtalsförpliktelser. Numera har bestämmelserna i dessa konventioner inkorporerats i gemenskapsrätten. Regelverket består i sin helhet av ett stort antal direktiv och ett flertal förordningar.

7.5.2 Övergångsbestämmelser

Kandidatländerna har accepterat att tillämpa regelverket i detta kapitel från anslutningsdagen med beaktande av vissa övergångslösningar vilka beskrivs nedan.

Allmänt

I förhandlingarna med Bulgarien och Rumänien har bl.a. skyddet för immateriella rättigheter diskuterats. Diskussionerna har resulterat i en särskild bestämmelse om parallellimport av läkemedel samt vissa tekniska anpassningar i fyra förordningar (rådets förordning (EG) nr 40/94 av den 20 december 1993 om gemenskapsvarumärken, rådets förordning (EG) nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning, rådets förordning (EEG) nr 1768/92 av den 18 juni 1992 om tilläggsskydd för läkemedel samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1610/96 av den 23 juli 1996 om tilläggsskydd för växtskyddsmedel).

Parallellimport av läkemedel

Flera läkemedel som idag har patentskydd i någon nuvarande medlemsstat har inte och kan inte få ett motsvarande skydd i Bulgarien och Rumänien. För att patentinnehavare inte skall lida förluster på grund av detta har i anslutningsfördraget införts en regel som innebär att den som fick patentskydd för ett läkemedel vid en tidpunkt då det inte var möjligt att få motsvarande skydd i ett av kandidatländerna, skall ha rätt att motsätta sig parallellimport från detta land. Det innebär en rätt att motsätta sig att ett läkemedel, som förts ut på marknaden i en sådan stat av patentinnehavaren (eller med dennes samtycke), importeras till och marknadsförs i en medlemsstat där patentskyddet gäller. Regeln kallas ”den specifika mekanismen”.

Tilläggskydd för läkemedelspatent

Genom rådets förordning (EEG) nr 1768/92 om tilläggskydd för läkemedel infördes ett särskilt tilläggskydd för patent på läkemedel. Förordningen innebär i princip att den som har ett läkemedelspatent kan få fem års extra skyddstid för produkten sedan patenttiden löpt ut. En ansökan om tilläggskydd måste som regel göras inom sex månader från den dag då produkten fick sitt marknadsgodkännande. Ansökningstiden för tilläggskydd kommer således att ha löpt ut för flera läkemedel när den aktuella förordningen börjar gälla i Bulgarien och Rumänien. Därför har det införts en möjlighet för patentinnehavaren att under en övergångsperiod kunna ansöka om tilläggskydd i de nya medlemsstaterna, även efter den ordinarie ansökningstidens utgång.

Motsvarande regler om tilläggskydd finns för patent på växtskyddsmedel.

Förhållandet mellan gemenskapsvarumärken och nationella varumärken m.m.

Problemet på varumärkesområdet har rört frågan om hur eventuella konflikter mellan gemenskapsvarumärken och nationella varumärken skall hanteras. Den lösning som uppnåtts innebär att skyddet för gemenskapsvarumärken utsträcks till de nya medlemsstaterna vid anslutningen, att innehavaren av ett nationellt varumärke i en av de nya medlemsstaterna inte kan få ett gemenskapsvarumärke ogiltigförklarat på grund av förväxlingsrisk men att innehavaren under sådant förhållande har möjlighet att utverka ett förbud mot användning av gemenskapsvarumärket i den nya medlemsstaten. Motsvarande lösning har införts även beträffande gemenskapsformgivning och nationella formgivning.

7.6 Konkurrenspolitik

Gemenskapsbestämmelserna om konkurrens rör frågor om konkurrensbegränsande avtal mellan företag och missbruk av dominerande ställning (artiklarna 81-82 EG), statligt stöd till näringslivet (artiklarna 87-88 EG), offentliga företag och företag med särskilda rättigheter (artikel 86 EG) samt statliga monopol av kommersiell karaktär (artikel 31 EG). Omfattande sekundär-rättsliga bestämmelser finns på konkurrens respektive statsstödsområdena.

Kandidatländerna har ställts inför uppgiften att anpassa den nationella lagstiftningen i berörda delar, bygga upp tillräcklig administrativ kapacitet och säkerställa att regelverket också tillämpas på ett trovärdigt sätt.

7.6.1 Förhandlingsresultatet

Bulgarien och Rumänien har accepterat att tillämpa regelverket inom konkurrensområdet från dagen för anslutning. Rumänien har dock medgivit vissa övergångslösningar som beskrivs nedan.

7.6.2 Övergångsbestämmelser

Rumänien har begärt övergångslösningar för vissa skattebestämmelser där syftet är att underlätta regional utjämning. Därutöver gäller särskilda övergångsbestämmelser för omstruktureringen av Rumäniens stålindustri.

Skattebestämmelser och regionalt stöd

Till och med den 31 december 2011 kan Rumänien behålla vissa undantagsbestämmelser enligt lag om frihandelsområden för företag, förutsatt att berörda företag tecknat handelskontrakt med berörda områdesförvaltningar före den 1 juli 2002. Undantagsbestämmelserna utgör statsstöd och kan tillämpas såsom regionalt investeringsstöd där maximal stödnivå inte får överstiga 50 procent av berättigande kostnader. I den mån det är fråga om små eller medelstora företag kan stödnivån gå upp till 65 procent. För företag som bedriver verksamhet inom motorfordonsindustrin gäller en lägre stödnivå, max 30 procent av stödberättigande kostnader.

Den andra övergångslösningen för Rumänien avser möjligheten att fortsätta tillämpningen av undantagsbestämmelser från bolagsbeskattning i samband med nya investeringar i vissa regionalt eftersatta områden. Stödberättigade företag är sådana som erhållit s.k. investeringscertifikat före den 1 juli 2003. Bestämmelserna kan tillämpas som längst till den 31 december 2008 i tre av de eftersatta områdena,

till den 31 december 2009 i tjugotvå av övriga områden samt till den 31 december 2010 i återstående tre eftersatta områden. De maximala stödnivåerna för stora företag, små och medelstora företag samt företag inom motorfordonssektorn överensstämmer med dem som angivits ovan enligt undantagsbestämmelserna för företag i frihandelsområden.

Omstrukturering av stålindustrin

Rumänien ges möjlighet att genomföra ett omstruktureringsprogram för stålindustrin. Övergångsbestämmelserna fastställer ramar för statsstöd som beviljats och utbetalats under perioden 1993-2004 och fastställer villkor för stödets fördelning mellan berörda stålföretag. Villkor anges därutöver för anpassningen av produktionskapaciteten m.m. Omstruktureringsarbetet skall vara helt genomfört till den 31 december 2008.

7.7 Jordbruk

Jordbrukspolitiken är ett av EU:s mest omfattande politikområden och regelverket är mycket stort och detaljerat. Det gör att kapitlet omfattar en rad övergångslösningar som kommer att tillämpas på området. Generellt följer övergångsbestämmelserna de som förhandlades fram vid EU:s senaste utvidgning med tio nya medlemsstater.

Den gemensamma jordbrukspolitiken kan, bortsett från vissa horisontella frågor, indelas i två delar. En del utgörs av de marknadsreglerande mekanismerna, där det omfattande stödssystemet till jordbruket, som utgör en central del av EU:s gemensamma jordbrukspolitik, ingår. En annan del utgörs av frågor som rör bl.a. säkra livsmedel, veterinära frågor och djurskyddsregler. Därutöver finns program för miljö- och landsbygdsutveckling samt regler om växtskydd och utsäde.

Med hänsyn till det omfattande regelverket beskrivs nedan endast de mest centrala områdena och kortfattade redogörelser lämnas för de viktigaste övergångslösningarna.

7.7.1 Horisontella frågor

Kontroll och administration

Ett integrerat kontroll- och administrationssystem (IAKS) infördes år 1992. Systemet är datoriserat och innefattar identifiering av jordbruksskiften, system för identifiering av djur, stödansökningar samt ett integrerat kontrollsystem. Kontroll av stödmottagare sker såväl administrativt som fysiskt. Avvikelse medför sanktioner i form av minskat stöd till stödmottagaren.

Statligt stöd

EG-fördragets bestämmelser om statligt stöd är enligt artikel 36 EG tillämpliga på produktion och handel med jordbruksprodukter endast i den mån rådet har beslutat detta. Rådet har dock fattat sådana beslut för merparten av alla jordbruksprodukter.

7.7.1.1 Övergångsbestämmelser

Eftersom en omfattande administrativ kapacitet krävs för att införa IAKS kommer Bulgarien och Rumänien, liksom vad som gäller för de tio senaste medlemsstaterna, att erbjudas möjligheten till ett förenklat system (SAPS) inledningsvis. Det förenklade systemet går ut på att stöden under de tre första åren får betalas ut som schablonbelopp per hektar jordbruksmark. Systemet kommer att kunna förlängas ytterligare ett år i taget i maximalt två år för att sedan övergå till gårdsstödsystemet som regleras i rådsförordning nr 1782/2003. Skulle IAKS inte ha

genomförts efter fem år kan detta innebära sanktioner mot medlemslandet som medför att den gradvisa ökningen av stöd från gemenskapen avstannar.

När det gäller statliga stöd kommer för Bulgarien och Rumänien, liksom vid den senaste utvidgningen, en generell övergångsregel att gälla för s.k. befintliga stöd, dvs. stöd som existerar redan vid anslutningen. Inom fyra månader efter anslutningen skall kandidatländerna anmäla alla existerande stöd till kommissionen. De stöd som anmälts kommer sedan att betraktas som befintliga stöd enligt artikel 88 (1) EG under en treårsperiod. Senast när denna period löper ut skall stöden anpassas till vad som gäller enligt kommissionens riktlinjer för statliga stöd.

7.7.1.2 Konsekvenser för Sverige

Övergångsbestämmelserna förväntas inte medföra några särskilda konsekvenser för Sverige.

7.7.2 Marknadsreglerande mekanismer

Kännetecknade för den gemensamma jordbrukspolitiken är ett flertal s.k. marknadsordningar som reglerar viktiga aspekter av produktion, prissättning och stöd för olika kategorier av jordbruksprodukter. Direktstöd är numera den helt dominerande stödformen inom EU:s jordbrukspolitik och svarar också för de största utgifterna.

Gårdsstödssystemet

Det enskilt största direktstödet från och med år 2005 är gårdsstödet. Gårdsstödet ersätter de direktstöd jordbrukarna fick tidigare som kompensation för låga världsmarknadspriser vid produktion av vissa jordbruksprodukter. I gårdsstödet har

produktionskravet tagits bort som bidragsvillkor. Jordbrukarna får istället motsvarande kompensation under villkor att de följer tillämplig lagstiftning på området och uppfyller kraven på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden.

Gårdsstödsreformen skall vara genomförd senast år 2007 av samtliga medlemsstater. Det framtida gårdsstödet kan antingen baseras helt på historisk produktion under referensperioden 2000-2002, alternativt baseras på hur mycket jordbruksmark jordbrukaren innehar det första tillämpningsåret (år 2005, 2006 eller 2007) eller vara en kombination av de två alternativen. Det finns dessutom möjlighet att bibehålla vissa delar av de produktionskopplade direktstöden.

Spannmål

EU:s interventionssystem syftar till att garantera odlarna en viss lägsta prisnivå. EU är skyldigt att köpa upp spannmålen under förutsättning att varan håller vissa kvalitets- och kvantitetskrav. Vid sidan av interventionssystemet på marknaden tillämpas även importskydd i form av tullar och importkvoter för att upprätthålla balansen på marknaden. För att avsätta överskottsproduktion finns möjlighet att exportera spannmål till tredjeland direkt från handeln med hjälp av exportbidrag. Systemet är beroende av WTO-avtalets regler för handel med spannmål och spannmålsprodukter.

Socker

All sockerproduktion är kvoterad inom EU. Varje år fastställs priser som utgör grunden för olika stöd inom marknadsordningen. Marknadsordningen är delvis självfinansierad genom att odlare och industri betalar in produktionsavgifter. Gränsskyddet för EU består av fasta tullar och eventuella tilläggsavgifter samt olika importkvoter som är tullbefriade eller har nedsatt tullsats. EU exporterar årligen socker på världs-

marknaden genom ett system med exportbidrag, vilket krävs eftersom EU-priset är ca tre gånger högre än världsmarknadspriset för socker.

Frukt och grönsaker

Marknadsordningen för färska frukter och grönsaker innefattar regler om kvalitetsnormer, stöd till bransch- och producentorganisationer, intervention samt regler för import och export, såsom tullar och exportbidrag. Marknadsordningarna för bearbetade produkter av frukter och grönsaker innefattar stöd för bearbetning av tomater, persikor, päron, katrinplommon, fikon och citrusfrukt, arealstöd för produktion av druvor för russinframställning samt regler för import och export.

Fiberväxter

Från och med år 2005 ingår även spånadslin och hampa i det nya enhetliga jordbruksstödet med frikopplat respektive produktionskopplat stöd. För spånadslin och hampa krävs kontrakt med en beredare som anger att linet eller hampan ska beredas till fibrer för att produktionen ska vara stödberättigad.

Vin

Marknadsordningen för vin innefattar regler om import, export, plantering av vinstockar, omstruktureringar av vinodlingar, lagring, destillationsåtgärder, märkning, följedokument, slutanvändning av EU-subventionerade produkter, skördeuttag samt även produktions- och lagerdeklarationer.

Tobak

Tobaksstödet skall frikopplas gradvis under en övergångsperiod

på fyra år med början år 2006. Under denna övergångsperiod kan medlemsstaterna besluta att behålla en viss andel som kopplat stöd. Från år 2010 skall tobaksstödet helt frikopplas från produktionen. Hälften av stödet skall då vara överfört till systemet med samlat gårdsstöd och den andra hälften till omstruktureringsprogram inom ramen för politiken för landsbygdsutvecklingen.

Mjolk och mjölkprodukter

Inom marknadsordningen för mjölk och mjölkprodukter finns en rad marknadsmekanismer i form av gränsskydd, exportbidrag, intervention, privat lagring och konsumtionsfrämjande stöd. Från år 2005 har ett direktstöd införts som kompensation för sänkta interventionspriser. Produktionen begränsas av ett kvotsystem och varje medlemsstat är tilldelad en viss nationell kvot, som i sin tur är fördelad på de enskilda producenterna. Kvoten delas dessutom upp i kvot för mjölk som säljs till mejerier (leveranskvot) och i kvot för mjölk som säljs direkt till slutkonsument (direktförsäljningskvot). Överträds kvoten måste en tilläggsavgift betalas. Direktstödet baseras på den mängd mjölkkvot som finns tillgänglig på respektive gård vid ett visst datum.

Kött

EU:s marknadsreglering inom köttsektorn innefattar gränsskydd, exportbidrag och stöd för privat lagring. De direktstöd som tidigare utbetalats i form av djurbidrag ingår numera i det nya systemet för gårdsstöd. Det finns dock möjlighet för medlemsstaterna att koppla en viss andel till produktionen även fortsättningsvis. Marknadsordningen innehåller även handelsnormer för fjäderfäkött och för ägg. Handelsnormerna reglerar bl.a. klassificering av kött och ägg efter kvalitet och vikt, förpackning, lagring, transport, presentation och märkning.

7.7.2.1 Övergångsbestämmelser

Referensperioder

För varje medlemsland bestäms vid inträdet i EU parametrar för tillämpningen av marknadsordningarna. De viktigaste är de kvoter som begränsar vilken produktion som är stödberättigad enligt regelverket. Eftersom EU:s system för direktstöd väsentligen bygger på principen att kompensera för tidigare genomförda prissänkningar är det också viktigt att bestämma s.k. referensnivåer för produktionen. Detta har gentemot kandidatländerna skett genom att en historisk referensperiod valts som utgångspunkt. För Bulgarien och Rumänien har de flesta kvoter och basarealer fastställts utifrån treåriga historiska referensperioder där tillförlitlig statistik finns tillgänglig för åren 1998-2002.

Direktstöd

Liksom för de tio senaste medlemsstaterna kommer direktstöden att fasas in gradvis under en 10-års period, dvs. 25 procent av den nivå som gäller i de nuvarande EU-länderna år 2007, 30 procent år 2008, 35 procent år 2009, 40 procent år 2010, därefter en ökning med 10 procentenheter per år fram till år 2016 då kandidatländerna skall få samma stöd som de nuvarande EU-länderna.

Kandidatländerna kommer under infasningsperioden att kunna använda nationella medel, och under perioden 2007-2009 även en viss andel av de medel som är avsedda för landsbygdsutveckling, för att komplettera direktstöden.

Gårdsstödsystemet

Då EU-15 senast år 2007 skall ha infört det nya gårdsstödsystemet som beslutades i 2003 års reform gäller att Bulgarien och Rumänien från början införlivar det nya systemet, med

obligatorisk tillämpning av den regionaliserade modellen. Under de första 3 åren med det förenklade systemet (SAPS) kommer inte tvärvillkoren att tillämpas. Liksom för de tio senaste medlemsstaterna kommer inte heller modulering eller den s.k. finansiella disciplinen att tillämpas innan länderna är fullt infasade.

Socker

Bulgarien kommer att ha möjligheten att överföra sin produktionskvot för socker till den totala produktionskvoten för isoglukos under år 2006.

Vin

Bulgarien och Rumänien har erhållit möjlighet att utöka andelen nyplanteringsrätter med 1,5 procent från anslutningsdagen. Rumänien har även beviljats en övergångsperiod på 8 år för utfasning av odling av vinhybrider som inte är tillåtna i EU.

Mjolk och mjolkprodukter

Med anledning av den småskaliga strukturen och betydande andelen gårdskonsumtion av mjölk har Bulgarien och Rumänien beviljats ett undantag från principen för tilldelning av mjölkkvot genom att en omstruktureringsreserv har beviljats utöver baskvoten. Reserven kommer vid en översyn år 2009 att kunna omvandlas till baskvot om länderna kan visa att direktförsäljningen av mjölk på gårdarna har minskat till fördel för leveranser till mejeri.

Bulgarien har även beviljats ett femårigt undantag från gemenskapsreglerna för fetthalt i konsumtionsmjölk fram till den 30 april 2009. Under denna tid får mjölken enbart

konsumeras på de respektive inhemska marknaderna eller exporteras till tredjeland.

7.7.2.2 Konsekvenser för Sverige

För marknadsordningarna och direktstöden gäller generellt samma övergångsbestämmelser för Bulgarien och Rumänien som för de tio senaste medlemsstaterna och de förväntas inte medföra några större konsekvenser för svensk del. Bulgariens fetthaltsundantag i konsumtionsmjölk är något som både Sverige, Finland och sex av de senaste medlemsstaterna har beviljats och det kan ur svenskt perspektiv vara positivt då det på sikt kan leda till en permanent förändring av fetthaltsreglerna. Möjligheten för Bulgarien att utöka sin isoglukoskvot skulle eventuellt kunna innebära konsekvenser för Sverige beroende på hur ett framtida reformförslag för socker utformas, då Sverige i dagsläget saknar isoglukoskvot.

Jordbrukssektorn har av tradition haft stor ekonomisk betydelse i kandidatländerna och på längre sikt finns potential för att skapa en kostnadseffektiv och konkurrenskraftig produktion.

7.7.3 Livsmedelsfrågor

7.7.3.1 Bakgrund

Livsmedelsområdet (alla typer av livsmedel, både vegetabiliska och av animaliskt ursprung) är i stort sett totalharmoniserat inom EU. Det innebär att ingen enskild medlemsstat kan ha vare sig strängare eller mer liberala regler än de andra. Syftet med livsmedelslagstiftningen är att skydda konsumenternas hälsa samt att underlätta handeln genom gemensamma bestämmelser inom hela EU.

7.7.3.2 Övergångsbestämmelser

Liksom flertalet av de tio senaste medlemsstaterna har Bulgarien och Rumänien beviljats undantag från hygienreglerna för ett antal mjölkproduktanläggningar och mejerier samt ett antal anläggningar som producerar färskt kött fram till den 31 december 2009. Produkter från de anläggningar som omfattas av undantagen får endast säljas på den nationella marknaden i respektive land och måste märkas i särskild ordning.

7.7.3.3 Konsekvenser för Sverige

Övergångslösningarna för livsmedelshygien och kontroll kommer att innebära att de nya medlemsstater som omfattas av undantagen endast får sälja berörda livsmedel på sin inhemska marknad. Övergångsbestämmelserna torde inte få någon särskild effekt för svenska konsumenter eller producenter. Svenska företags tillgång till kandidatländernas marknader påverkas inte av undantagen.

7.7.4 Veterinära frågor och djurskydd

7.7.4.1 Bakgrund

Veterinära frågor

EU:s regelverk inom det veterinära området, dit även foderfrågor räknas, innehåller regler som syftar till att säkerställa folk- och djurhälsa. Regelverket innefattar bl.a. bestämmelser om kontroll i samband med rörligheten av djur och varor på den inre marknaden och kontroll vid import av dessa från tredjeland, åtgärder mot djursjukdomar, såväl de som smittar från djur till djur och de som smittar från djur till människa, oftast via livsmedel, samt bestämmelser om hantering av animaliska biprodukter. Animaliska biprodukter utgörs bl.a. av specificerat riskmaterial, dvs. de delar av nötkreatur som kan sprida BSE.

Djurskydd

EU:s bestämmelser om djurskydd består bl.a. av minimiregler avseende utrymmen för djurhållning och krav vid transporter. I förhandlingarna har betonats vikten av att Bulgarien och Rumänien vid anslutningsdagen till fullo efterlever regelverket för djurskydd. Detta är viktigt för att behålla konsumenternas förtroende för produktionen av livsmedel av animaliskt ursprung. Dessutom kan olika efterlevnadsgrad i de nya medlemsstaterna medföra ojämlika konkurrensvillkor och därmed störa den inre marknadens funktion.

7.7.4.2 Övergångsbestämmelser

Varken Bulgarien eller Rumänien har beviljats några övergångslösningar inom den veterinära lagstiftningen eller för foder- och djurskyddsbestämmelser. Vad gäller animaliskt avfall skall Bulgarien senast vid utgången av år 2005 upphöra med sedvänjan att gräva ner högriskavfall, ett förfarande som ej tillåts inom EU.

7.7.5 Landsbygdsutveckling

7.7.5.1 Bakgrund

EU:s förordning om stöd för landsbygdsutveckling utgör ett ramverk för respektive medlemslands landsbygdsutvecklingsprogram och syftar till en hållbar utveckling av landsbygden med anknytning till jordbruket och dess omställning. Insatserna skall komplettera andra instrument inom den gemensamma jordbrukspolitikerna för att bidra till att uppnå målen i artikel 33 EG. Den nuvarande förordningen, EG 1257/1999 förändrad genom 1783/2003, löper fram till och med år 2006. Beslut har ännu inte fattats om den nya förordningen som ska gälla under perioden 2007-2013, varför åtgärder och utformning kan komma att revideras.

Samtliga åtgärder för utveckling av landsbygden kräver nationell medfinansiering. Landsbygdsåtgärderna finansieras i nuvarande program både från Jordbruksfondens garantisektion och från utvecklingssektionen, men föreslås i den nya förordningen från år 2007 att ligga under en gemensam landsbygdsutvecklingsfond.

7.7.5.2 Övergångsbestämmelser

På grund av jordbrukets och landsbygdens specifika behov i de blivande medlemsländerna har dessa fått ett antal temporära åtgärder som ska syfta till att underlätta för Bulgarien och Rumänien att åstadkomma en struktur- och miljöanpassning av jordbrukssektorn. Liknande lösning gäller för de tio senaste medlemsstaterna för perioden 2004 – 2006. Exempel på åtgärder är särskilda omstruktureringsstöd och stöd för att uppnå EU-standard för livsmedelssäkerhet, djurhållning och miljö.

Bulgarien kommer även att ha möjlighet att erbjuda stöd för tidig pension för mjölkproducenter i åldrarna 55-70 år.

För att underlätta genomförandet av gemenskapens regelverk och lösa prioriterade problem för en hållbar anpassning av jordbrukssektorn och landsbygden, har Bulgarien och Rumänien liksom de tio senaste medlemsstaterna erbjudits s.k. differentierade anslag, vilket innebär en förlängd tid mellan åtagande och utbetalning. Proceduren är densamma som för strukturfonderna och föreslås gälla för landsbygdsförordningen under perioden 2007-2013.

Medfinansieringsgraden från EU för landsbygdsåtgärder skall vara maximalt 80 procent med undantag för miljö- och djurhållningsåtgärder där gränsen är 85 procent.

Bulgarien och Rumänien tillåts även använda medel avsedda för landsbygdsutveckling till att komplettera direktstöden. Den sammanlagda överföringen får inte överstiga 20 procent av medlen tilldelade från Jordbruksfondens garantisektion för landsbygdsutveckling under åren 2007, 2008 och 2009.

Alternativt kan överföringen fördelas till 25 procent år 2007, 20 procent år 2008 och 15 procent år 2009.

7.7.5.3 Konsekvenser för Sverige

Övergångsbestämmelserna för Bulgarien och Rumänien innebär inga särskilda konsekvenser för Sverige. För kandidatländerna främjar landsbygdsåtgärderna strukturutvecklingen och miljön i lantbruket och ger ökade möjligheter till effektivisering av jordbrukssektorn, vilket på sikt kan öka ländernas konkurrenskraft.

7.7.6 Växtskydd och utsäde

7.7.6.1 Bakgrund

Inom ramen för den inre marknaden finns ett regelverk som syftar till att förhindra spridning av farliga skadegörare i handel och produktion av växter inom gemenskapen. Regelverket omfattar bestämmelser om vilka skadegörare som skall anses farliga samt regler om bekämpningsåtgärder.

Allt utsäde som saluförs inom gemenskapen skall genomgå en officiell kvalitetskontroll, en s.k. certifiering. I direktiven, som utgör regelverket på detta område, anges vidare bl.a. vilka kvalitetskrav som skall vara uppfyllda. Direktiven riktar sig mot specifika grödor som potatis, lantbruksväxter, köksväxter m.m. Ett särskilt direktiv ger medlemsstaterna rätt att ha strängare krav med avseende på förekomst av flyghavre.

7.7.6.2 Övergångsbestämmelser

På det fytosanitära området har Rumänien fått en övergångsperiod för fyra aktiva substanser som används i växtskyddsmedel fram till och med den 31 december 2009 och för en icke-aktiv substans till och med den 31 december 2008.

7.7.6.3 Konsekvenser för Sverige

Övergångsreglerna förväntas inte medföra några särskilda konsekvenser för Sverige.

7.8 Fiske

7.8.1 Bakgrund

I likhet med den gemensamma jordbrukspolitiken är den gemensamma fiskeripolitiken en fullt utvecklad gemenskapspolitik där gemenskapen har exklusiv kompetens. Regelverket består av förordningar som är direkt tillämpliga i medlemsstaterna. Det övergripande målet för fiskeripolitiken är att tillförsäkra ett utnyttjande av akvatiska levande resurser under hållbara ekonomiska, miljömässiga och sociala förhållanden. Den gemensamma marknaden för fiske omfattar också fiskeprodukter fram t.o.m. det första bearbetningsledet.

Den gemensamma fiskeripolitiken består av följande delar: resurspolitik, strukturpolitik, marknadspolitik, bestämmelser om kontroll i syfte att övervaka efterlevnaden av regelverket samt externa relationer.

Resurspolitiken

Rådets förordning (EG) nr 2371/2002 av den 20 december 2002 om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken anger de allmänna målen för den gemensamma fiskeripolitiken och berör bl.a. fiskets resursfrågor. Politiken gäller inom medlemsstaternas territorier, i gemenskapens fiskevatten och för gemenskapens fartyg i andra länders vatten. Målet är att skydda och bevara naturresurserna och att se till att dessa nyttjas långsiktigt på ett ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt. Här skall hänsyn tas till sektorns socioekonomiska förhållanden, producenternas och

konsumenternas behov samt följderna för det marina ekosystemet.

Förordningen anger ramarna för tillträde till och förvaltning av resursen, kontroll av fiskeaktiviteterna samt vilka medel och förfaranden som krävs. En förutsättning för gemenskaps-systemets tillämpning är de föreskrivna nationella systemen för fiskelicenser, vilka skall omfatta gemenskapens fiskefartyg.

Strukturpolitiken

Strukturpolitiken inom fiskerinäringen avser hela unionen och därmed omfattas hela gemenskapen av strukturstöd till fiskerinäringen, vari beredningsindustri och vattenbruk inkluderas. Syftet med åtgärderna är att främja de övergripande målen för den gemensamma fiskeripolitiken om att säkerställa att levande akvatiska resurser utnyttjas på ett hållbart sätt i ekonomiskt, miljömässigt och socialt hänseende. Avgörande för detta är att omstrukturera sektorn och anpassa fiskeflottan och dess verksamhet till tillgängliga fiskeresurser. Åtgärderna skall även främja en konkurrenskraftig näring genom moderniseringar.

Marknadspolitiken

Den gemensamma organisationen av marknaden för fiskeri- och vattenbruksprodukter syftar till att inom gemenskapen införa en gemensam marknad för fiskeriprodukter. För att uppnå detta måste tullhinder och alla andra åtgärder som skulle kunna hindra fri rörlighet för fiskeriprodukter avvecklas. Vidare måste gemensamma regler för marknaden för fisk fastställas. Ett annat syfte med marknadspolitiken är att undvika stora prisvariationer, vilket främst åstadkommes genom att producentorganisationerna återtar fisk från marknaden av sådana kvantiteter som inte uppnår vissa minimipriser.

Under år 2005 genomför kommissionen en utvärdering av marknadsordningen. Kommissionen avser vidare att under innevarande år bl.a. genomföra möten med olika intressenter samt studier om t.ex. försörjningssituationen samt producentorganisationernas roll.

Kontroll

För att den gemensamma fiskeripolitiken skall kunna genomföras effektivt ställs också krav på en fungerande kontroll som omfattar åtgärderna inom resurs-, struktur- och marknadspolitiken. Ansvar för kontrollen ligger i första hand hos respektive medlemsstat men samarbete och samverkan mellan medlemsstaterna är väsentliga för en likartad tillämpning av regelverket inom gemenskapen.

Ett gemensamt EU-organ för fiskerikontroll skall inrättas den 1 januari 2006. Organet skall stå för operativ samordning av medlemsstaternas gränsöverskridande fiskerikontroll och även bistå medlemsstaterna med utbildningsaktiviteter samt ge kommissionen tekniskt stöd vid behov.

Externa relationer

Det internationella samarbetet på fiskets område har ofta politisk betydelse även utanför fiskeripolitiken. I arbetet diskuteras fiskerifrågor som inkluderar aspekter av internationell rätt, internationell handel, nationell suveränitet, budgetåtaganden samt internationellt utvecklingssamarbete. EU:s externa relationer på fiskets område omfattar multilateralt samarbete (bl.a. inom ramen för FAO och OECD), regionalt samarbete samt bilateralt samarbete med tredjeland.

7.8.2 Förhandlingsresultatet

Bulgarien och Rumänien har accepterat att tillämpa regelverket från anslutningsdagen och några övergångsbestämmelser är därmed inte aktuella.

7.8.3 Konsekvenser för Sverige

Bulgarien och Rumänien fångar tillsammans mindre än 10 000 ton skarpsill i Svarta havet varje år som i huvudsak används för mänsklig konsumtion. Vattenbruket är mer omfattande; den sammanlagda årsproduktionen överstiger 10 000 ton och de viktigaste arterna är karp och regnbåge. Någon konkurrenssituation gentemot svenskt fiske eller vattenbruk beräknas inte uppkomma.

Den sammanlagda befolkningen i Bulgarien och Rumänien är mer än 30 miljoner invånare vilket vid en ekonomisk tillväxt kan betyda att en viktig marknad för svenska fiskeriprodukter kan uppstå. Förutsättningarna är, förutom ekonomisk tillväxt, att marknaden aktivt bearbetas och om detta görs bör svenska företag ha goda möjligheter.

7.9 Transportpolitik

7.9.1 Bakgrund

Artiklarna 70-80 EG föreskriver att unionen skall ha en gemensam transportpolitik. Transportområdet omfattas av fri rörlighet för tjänster inom ramen för den inre marknaden. Den gemensamma transportpolitiken syftar till att avskaffa nationella handelshinder och regleringar som hindrar fri rörlighet för transporttjänster. Transportområdets rättsakter består huvudsakligen av sekundärlagstiftning i form av ett hundratal förordningar, direktiv och beslut. Med de båda kandidatländerna

har enighet uppnåtts om ett antal övergångsbestämmelser vilka uteslutande berör vägtransportområdet.

Bestämmelserna för vägtransporter kan delas in i två delar, nämligen bestämmelser för marknadstillträde och bestämmelser som syftar till att skapa lika konkurrensvillkor. Till bestämmelser för marknadstillträde hör rådets förordning (EEG) nr 684/92 av den 16 mars 1992 om gemensamma regler för internationell persontransport med buss. Förordningen innefattar tillstånd för internationell linjetrafik, pendeltrafik utan logi och vissa typer av tillfällig trafik. Hit hör också rådets förordning (EEG) 881/92 av den 26 mars 1992 om internationella vägtransporter som reglerar när en åkare kan utföra transporter inom EU utan särskilt tillstånd. Cabotagetransporter (rätt att utföra inrikes trafik i ett land med ett fordon registrerat i ett annat land) får enligt förordning (EEG) 3118/93 bedrivas fritt inom unionens gränser. Det innebär att kvoterings- eller dylikt inte längre får existera för transporter mellan medlemsländerna. Till bestämmelser med syfte att skapa lika konkurrensvillkor hör bl.a. gemensamma regler för kör- och vilotider, gemensamma minimiregler om kraven för att få yrkestillstånd samt uttaget av fordonsskatter, vägtullar och vägavgifter. Under de senaste åren har beslutats en rad direktiv som syftar till att förbättra yrkesförarnas sociala villkor och trafiksäkerheten (det sociala paketet). Reglerna rör bl.a. säkerhetsbälten, förartillstånd, fordonskonstruktion för större trafiksäkerhet samt gränsvärden för miljöpåverkande utsläpp.

7.9.2 Övergångsbestämmelser

Bulgarien och Rumänien har accepterat att tillämpa regelverket i detta kapitel från anslutningsdagen med undantag för några övergångslösningar. Vid anslutningen till EU skall kandidatländerna få fullt marknadstillträde för internationella transporter (förordning (EEG) nr 881/92). Kandidatländerna skall dock endast få gradvis tillträde till cabotagemarknaden. Utifrån en begäran från EU har övergångsbestämmelser beslutats som

innebär ett ömsesidigt förbud mot tillgången till de nationella transportmarknaderna under en treårsperiod. Detta innebär att varken EU:s åkare eller kandidatländernas åkare får utföra inrikes transporter på varandras respektive territorier under övergångsperioden. Medlemsländerna, såväl de nuvarande som de blivande, har möjlighet att förlänga övergångsperioden med upp till fem år. Under övergångsperioden kan medlemsländerna bilateralt utväxla cabotagetillstånd med kandidatländerna genom bilaterala avtal.

Bulgarien och Rumänien har fått en övergångsperiod t.o.m. den 31 december 2013 för införlivandet av rådets direktiv 96/53/EG av den 25 juli 1996 om största tillåtna dimensioner i nationell och internationell trafik och högsta tillåtna vikter i internationell trafik för vissa vägfordon som framförs inom gemenskapen. Övergångsbestämmelserna innebär att vissa tunga fordon inte får trafikera icke uppgraderade sträckor av det bulgariska och rumänska vägnätet. Övergångsbestämmelsen har dock kopplats till en rad villkor för både Bulgarien och Rumänien. Enligt dessa villkor skall länderna uppgradera delar av sina vägnät enligt en överenskommen tidtabell. Fordon som uppfyller kraven i ovan nämnda direktiv skall obehindrat få använda sig av de huvudsakliga transitvägarna. Icke uppgraderade delar av det sekundära vägnätet skall, där det är tekniskt möjligt, få användas för lastning och lossning under hela övergångsperioden.

Bulgarien har under en period t.o.m. den 31 december 2010 erhållit undantag från bestämmelser beträffande de miniminivåer för kapital och reserver som företag skall förfoga över enligt rådets direktiv 96/26/EG av den 29 april 1996 om rätt att yrkesmässigt bedriva person- och godstransporter på väg och om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för att främja ett effektivt utnyttjande av dessa transportörers etableringsrätt på området för nationella och internationella transporter. Det kapital och de reserver som transportföretagen skall förfoga över skall under övergångs-

perioden successivt nå upp till de miniminivåer som fastställts enligt direktivet.

Rumänien har slutligen fått övergångsbestämmelser avseende de minimiskattesatser som anges i Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/62/EG av den 17 juni 1999 om avgifter på tunga godsfordon för användningen av vissa infrastrukturer. Undantaget innebär att lägre skatter kan tas ut för tunga fordon än de miniminivåer som gäller inom övriga gemenskapen. Övergångsperioden gäller t.o.m. den 31 december 2010 och avser fordon som används uteslutande för inrikes transporter. Under perioden skall skattesatserna gradvis höjas till den nivå som föreskrivs i direktivet.

7.9.3 Konsekvenser för Sverige

Kandidatländernas inträde i EU innebär att en del bilaterala avtal inom vägtransportområdet inte gäller i de delar de står i konflikt med EU:s bestämmelser. Kvoteringar eller dylikt kommer inte längre att finnas vid transporter mellan Sverige och de kommande medlemsstaterna. Övergångsbestämmelserna om cabotage är ömsesidiga och innebär att varken svenska åkare eller kandidatländernas åkare får utföra inrikes transporter på varandras respektive territorier under övergångsperioden. Sverige har inte tagit ställning i frågan om att bilateralt utväxla cabotagetillstånd under övergångsperioden. Några övriga konsekvenser av betydelse kan inte förutses.

7.10 Beskattning

Det gemensamma regelverket på detta område omfattar framför allt indirekt beskattning, nämligen mervärdesskatten och punktskatterna. I detta kapitel ingår även företagsbeskattning samt administrativt samarbete på skatteområdet mellan EU:s medlemsstater.

7.10.1 Mervärdesskatt

7.10.1.1 Bakgrund

Ett gemensamt mervärdesskattesystem med en långtgående harmonisering av skattebasen har utvecklats inom EG sedan 1970-talet. Regleringen finns numera huvudsakligen intagen i rådets sjätte direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter – Gemensamt system för mervärdesskatt: enhetlig beräkningsgrund. Systemet syftar till att underlätta handeln inom gemenskapen och utgör också en del av grunden för uträkningen av medlemsländernas avgift till gemenskapen.

Som ett led i förverkligandet av den inre marknaden infördes år 1993 bestämmelser som i viss mån även harmoniserar skattesatserna. Länderna tillåts genom dessa regler att förutom en normalskattesats om minst 15 procent även ha högst två reducerade skattesatser på vissa uppräknade varor och tjänster.

Huvudregeln inom mervärdesskattesystemet är att allt tillhandahållande av varor och tjänster av skattskyldiga personer skall beskattas om det inte uttryckligen finns ett undantag från beskattning. Ett undantag innebär att den skattskyldige personen inte skall lägga mervärdesskatt på tillhandahållandet. I gengäld har denne emellertid inte rätt att dra av ingående skatt.

Vissa av de nuvarande medlemsstaterna har fått rätt att tillämpa s.k. nollskattesatser. Det innebär att tillhandahållandet inte skall beskattas men till skillnad från undantagen får den skattskyldige dra av ingående skatt.

Förutom undantag för vissa särskilt uppräknade tillhandahållanden har också medlemsländerna enligt sjätte direktivet rätt att helt undanta små och medelstora företag från tillämpningsområdet för beskattning om deras omsättning inte överstiger 5 000 EUR.

7.10.1.2 Övergångsbestämmelser

Bulgarien och Rumänien har accepterat att tillämpa regelverket i sjätte direktivet från anslutningsdagen med undantag för övergångslösningar på vissa områden, vilka beskrivs nedan.

Nollskattesatser

Bulgarien och Rumänien har fått permanent undantag för att få behålla befrielse från mervärdesskatt med avdragsrätt vad avser internationell transport av passagerare fram till dess att artikel 28.4 i direktiv 77/388/EEG uppfyllts eller så länge som samma undantag gäller i någon annan medlemsstat beroende på vilket datum som inträffar först.

Undantag för mindre och medelstora företag

Bulgarien och Rumänien har medgivits en möjlighet att tillämpa en högre omsättningsgräns än vad som anges i direktivet som gräns för rätten att undanta mindre och medelstora företag från momsregistrering och beskattning. För Bulgariens del gäller möjligheten små och medelstora företag vars årliga omsättning är lägre än 25 600 EUR och för Rumänien gäller tröskelvärdet 35 000 EUR.

7.10.2 Punktskatter

7.10.2.1 Bakgrund

Inom EU finns harmoniserade förfaranderegler för punktskatter på alkoholvaror, tobaksvaror samt energiprodukter och elektricitet. Reglerna gör det möjligt att flytta varor mellan registrerade skattskyldiga utan att skatten förfaller till betalning

(den s.k. suspensionsordningen). Reglerna finns i rådets direktiv 92/12/EEG av den 25 februari 1992 om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor. Syftet med suspensionsordningen är att främja fria varurörelser mellan medlemsländerna.

Förutom förfarandereglerna på detta område finns rådsdirektiv som anger det skattepliktiga området samt rådsdirektiv som anger minimipunktskattesatser. Enligt rådets direktiv 92/79/EEG av den 19 oktober 1992 om tillnärmning av skatt på cigaretter skall medlemsstaterna tillämpa en minimipunktskatt på cigaretter (punktskatt exklusive mervärdesskatt) som skall vara minst 57 procent av detaljhandelspriset (inklusive samtliga skatter) och som skall vara minst 60 EUR per 1 000 cigaretter i den mest efterfrågade priskategorin. Från och med den 1 juli 2006 skall beloppet vara 64 EUR.

Enligt rådets direktiv 92/83/EEG av den 19 oktober 1992 om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker får medlemsstaterna tillämpa nedsatta punktskattesatser på etylalkohol som framställs av destillerier som inte producerar mer än 10 hektoliter ren alkohol per år. De nedsatta skattesatserna får inte sättas lägre än till 50 procent av den nationella standardsatsen.

Enligt rådets direktiv 2003/96/EG om en omstrukturering av gemenskapsramen för beskattning av energiprodukter och elektricitet skall medlemsstaterna ta ut minimipunktskatter på energiprodukter (dvs. bensin, dieselbrännolja, tjock eldningsolja, fotogen, gasol, naturgas samt kol och koks) och elektricitet.

7.10.2.2 Övergångsbestämmelser

Bulgarien och Rumänien har accepterat att tillämpa regelverket i detta kapitel från anslutningsdagen med undantag för vissa övergångslösningar vilka beskrivs nedan.

Minimiskatt på cigaretter

Bulgarien och Rumänien har fått övergångsperioder t.o.m. den 31 december 2009 för att uppfylla minimipunktskatten på cigaretter förutsatt att de under dessa perioder successivt anpassar skattesatserna till minimipunktskattesatsen. Under övergångsperioderna får medlemsstaterna efter att ha meddelat kommissionen, så länge det ovannämnda undantaget gäller, behålla samma kvantitativa restriktioner som gäller för import från tredjeländer för cigaretter som förs in på deras territorier från Bulgarien eller Rumänien utan ytterligare punktskatteuttag. Medlemsstater som utnyttjar denna möjlighet får utföra nödvändiga kontroller, förutsatt att dessa kontroller inte hindrar en väl fungerande inre marknad.

Alkoholskatt

Som ovan nämnts får medlemsstaterna tillämpa nedsatta punktskattesatser på etylalkohol som framställs av destillerier som inte producerar mer än 10 hektoliter ren alkohol per år. Bulgarien och Rumänien har fått möjlighet att tillämpa detta undantag även på destillerier som producerar mer än 10 hektoliter ren alkohol per år under förutsättning att det rör sig om alkohol framställd av frukt från fruktodlares hushåll avsedd endast för deras personliga bruk. Den mängd alkohol som nedsatt skattesats kan tillämpas för i dessa fall är dock begränsad. För Bulgariens del rör det sig om 30 liter fruktsprit per producerande fruktodlarhushåll och år. För Rumäniens del är gränsen 50 liter. Kommissionen skall se över Rumäniens ordning år 2015 och rapportera eventuella ändringar till rådet.

Skatt på energi och elektricitet

Bulgarien och Rumänien har fått övergångsperioder fram till den 1 januari 2011 för att uppfylla minimipunktskatten 359 EUR per

1 000 liter för blyfri bensin som används som drivmedel. Den effektiva skattesatsen för sådan blyfri bensin får inte vara lägre än 323 EUR per 1 000 liter från och med den 1 januari 2008.

Bulgarien har fått en övergångsperiod fram till den 1 januari 2010 för att uppfylla minimipunktskatten 302 EUR per 1 000 liter och till den 1 januari 2013 för att uppfylla minimipunktskatten 330 EUR per 1 000 liter, allt för dieselbrännolja och fotogen som används som drivmedel. Den effektiva skattesatsen för sådan dieselbrännolja och fotogen får inte vara lägre än 274 EUR per 1 000 liter från och med den 1 januari 2008.

Rumänien har fått en övergångsperiod fram till den 1 januari 2013 för att uppfylla minimipunktskatten 330 EUR per 1 000 liter för dieselbrännolja som används som drivmedel. Den effektiva skattesatsen för sådan dieselbrännolja får inte vara lägre än 274 EUR per 1 000 liter från och med den 1 januari 2008 och 302 EUR per 1 000 liter från och med den 1 januari 2011.

Bulgarien har fått övergångsperioder för att uppfylla minimipunktskatterna för kol och koks som används för uppvärmning (0,15 EUR per GJ för yrkesmässig användning och 0,3 EUR per GJ för icke-yrkesmässig användning), fram till den 1 januari 2010 för kol och koks som används för fjärrvärme och till den 1 januari 2009 för kol och koks som används för andra ändamål än fjärrvärme. De effektiva nationella skattesatserna för kol och koks får inte vara lägre än 50 procent av minimipunktskatterna från och med den 1 januari 2007.

Rumänien har fått en övergångsperiod fram till den 1 januari 2010 för att uppfylla minimipunktskatten 0,3 EUR per GJ bruttovärmevärde för naturgas som används för privata uppvärmningsändamål.

Rumänien har fått övergångsperioder för att uppfylla minimipunktskatten 15 EUR per 1 000 kg för tung eldningsolja, fram till den 1 januari 2010 för tung eldningsolja som används för fjärrvärme och till den 1 januari 2009 för tung eldningsolja som används för andra ändamål än fjärrvärme. De effektiva

nationella skattesatserna för tung eldningsolja får inte vara lägre än 13 EUR per 1 000 kg från och med den 1 januari 2007.

Bulgarien och Rumänien har fått övergångsperioder fram till den 1 januari 2010 för att uppfylla minimipunktskatterna på elektricitet (0,5 EUR per MWh för yrkesmässig användning och 1,0 EUR per MWh för icke-yrkesmässig användning). De effektiva nationella skattesatserna för elektricitet får inte vara lägre än 50 procent av minimipunktskatterna från och med den 1 januari 2007.

7.10.3 Företagsbeskattningen

7.10.3.1 Uppförandekod för företagsbeskattning

Bulgarien och Rumänien har förbundit sig att följa EU:s uppförandekod för företagsbeskattning och att inte införa nya skatteregler som kan vara skadliga samt vid behov avskaffa eller ändra nuvarande regler. I de fall statligt stöd ges i form av skattebefrielse eller skattelättnader till särskilda företag, branscher eller regioner har allt sådant i anslutningsförhandlingarna behandlats enligt konkurrensreglerna.

7.10.3.2 Ränte- och royaltydirektivet

Bakgrund

Rådets direktiv 2003/49/EG av den 3 juni 2003 om ett gemensamt system för beskattning av räntor och royalties som betalas mellan närstående bolag i olika medlemsstater (ränte- och royaltydirektivet) syftar till att underlätta verksamheten på den inre marknaden genom att undanröja källskatter på räntor och royalties som betalas mellan närstående företag i olika medlemsstater. Om ett bolag i en medlemsstat erlägger en ränte- eller royaltybetalning till ett närstående bolag i en annan medlemsstat skall den förstnämnda staten inte beskatta

betalningen. Reglerna omfattar bara vissa särskilt angivna företagsformer som är uppräknade i en bilaga till direktivet.

Övergångsbestämmelser

Bulgarien och Rumänien har medgetts övergångstider för tillämpningen av artikel 1 i ränte- och royaltidirektivet. Bulgarien skall tillåtas att inte tillämpa bestämmelserna till och med den 31 december 2014. Rumäniens undantag gäller till och med den 31 december 2010. För båda staterna gäller att till och med den 31 december 2010 får skattesatsen inte överstiga 10 procent, och för Bulgariens del därefter inte 5 procent de följande åren till och med den 31 december 2014.

7.10.4 Administrativt samarbete på skatteområdet

Det administrativa samarbetet på skatteområdet mellan EU:s medlemsstater omfattar de tre samarbetsformerna informationsutbyte, delgivning av handlingar och ömsesidigt bistånd med indrivning.

Bestämmelser om informationsutbyte för beskattningsändamål finns i rådets direktiv 77/799/EEG av den 19 december 1977 om ömsesidigt bistånd av medlemsstaternas behöriga myndigheter på området direkt beskattning och skatter på försäkringspremier, i rådets förordning (EG) nr 1798/2003 av den 7 oktober 2003 om administrativt samarbete i fråga om mervärdesskatt och om upphävande av förordning (EEG) nr 218/92 och i rådets förordning (EG) nr 2073/2004 av den 16 oktober 2004 om administrativt samarbete i fråga om punkt-skatter. Direktivets bestämmelser gäller i huvudsak utbyte av information på begäran, medan de båda förordningarna föreskriver ett visst automatiskt informationsutbyte. På mervärdesskattens område rör det sig om ett omfattande utbyte som sker genom att data från nationella databaser tillhandahålls via ett gemensamt kommunikationsnät. I var och en av de tre

rättsakterna finns också bestämmelser om delgivning av handlingar.

Ömsesidigt bistånd med indrivning regleras i rådets direktiv 76/308/EEG av den 15 mars 1976 om ömsesidigt bistånd för indrivning av fordringar som har avseende på vissa avgifter, tullar, skatter och andra åtgärder. Direktivet var ursprungligen tillämpligt bara på tull och jordbruksavgifter (gemenskapens s.k. traditionella egna medel) men tillämpningsområdet har utvidgats till mervärdesskatt, punktskatter på tobaksvaror, alkoholdrycker och mineraloljeprodukter samt även skatt på inkomst, förmögenhet och försäkringspremier. Förutom bistånd med indrivning av dessa slags fordringar (inklusive säkringsåtgärder) regleras i direktivet även inhämtande av information om den betalningsskyldige och delgivning av handlingar (på indrivningsstadiet).

Vissa bestämmelser av administrativ natur finns även i rådets direktiv 92/12/EEG om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor. De särskilda bestämmelserna på detta område är föranledda av den s.k. suspensionsordningen (se avsnitt 7.10.2). I direktivet föreskrivs att de risker som suspensionsordningen innebär skall täckas av en säkerhet som avsändaren är skyldig att ställa. Vidare regleras bl.a. det s.k. ledsagardokument som skall åtfölja varorna vid förflyttning.

Gemenskapens bestämmelser om administrativt samarbete skall kunna tillämpas i Bulgarien och Rumänien vid inträdet. Vissa tekniska anpassningar görs i rättsakterna.

7.10.5 Konsekvenser för Sverige

Genom anslutningen av Bulgarien och Rumänien kommer det antal skatteregimer som förekommer inom EU att öka. Mot detta skall dock ställas att EG:s regelverk nu kommer att utökas till att omfatta ytterligare två nya stater vilket ger ännu större möjligheter att samarbeta för avskaffandet av skadlig skattekonkurrens. Det ger även större möjligheter att allmänt sett

undvika skatterelaterade störningar i handelsutbytet, bl.a. genom utökandet av ränte- och royaltydirektivet. Även formaliseringen inom EU av det administrativa samarbetet på skatteområdet bör medföra effektivitetsvinster i samarbetet med de blivande medlemsstaterna.

Övergångslösningar på skatteområdet har främst rört områdena mervärdesskatt och punktskatter. På dessa områden har både Bulgarien och Rumänien fått undantag från EG:s regelverk på en eller flera punkter. Undantagen kan kanske i viss mån komma att påverka den inre marknaden och de fyra friheterna. Svenska företag kan härigenom få det svårare med marknadstillträde, även om denna påverkan måste förmodas bli av ringa omfattning.

7.11 EMU

Kapitlet omfattar regelverket för den ekonomiska och monetära unionen (EMU).

För Bulgarien och Rumänien finns inga särskilda övergångsregler för regelverket om EMU på samma sätt som det inte finns för de tio medlemsstater som blev medlemmar i EU den 1 maj 2004. Båda länderna har accepterat målet om att införa den gemensamma valutan euro redan från anslutningsdagen.

Bulgarien och Rumänien kommer från anslutningsdagen att delta i EMU som ”medlemsstat med undantag”. Det innebär att länderna inte deltar i valutaunionen och därmed inte inför den gemensamma valutan euro. Före anslutningsdagen kan de inte heller delta i växelkurssamarbetet ERM II.

Från den dagen de är medlemmar omfattas de dock av en stor del av regelverket för den ekonomiska politiken. Det innebär att länderna skall betrakta den ekonomiska politiken som en fråga av gemensamt intresse enligt artikel 99 EG samt att de omfattas av reglerna för de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken och av stabilitets- och tillväxtpakten. Länder utanför euroområdet kan dock inte bli föremål för sanktioner inom

ramen för förfarandet vid alltför stora underskott i de offentliga finanserna.

Kraven på den nationella lagstiftningen inom området innebär också att båda länderna skall säkerställa att deras lagstiftning är förenlig med EG-fördraget och stadgan för det Europeiska centralbankssystemet.

Några särskilda konsekvenser för svensk del kan inte förutses.

7.12 Statistik

På många områden är tillförlitlig statistik nödvändig för arbetet inom EU. Statistiken har en central roll för beslut om gemenskapens budget och dess fördelning samt bedömning av hur medlemsländerna klarar sina åtaganden när det gäller inflation och offentliga finanser. Detta visar sig bl.a. i en omfattande reglering av ekonomisk statistik och jordbruksstatistik. Statistiken spelar också en allt viktigare roll som underlag för att följa och utvärdera hur medlemsländerna uppnår uppställda politiska mål. Här kan t.ex. nämnas sysselsättnings- och miljömål.

Det huvudsakliga problemet när det gäller Bulgariens och Rumäniens antagande av regelverket på statistikområdet har inte varit att länderna skulle acceptera det, utan snarare huruvida de kontinuerligt kan producera korrekta och harmoniserade uppgifter. Den administrativa kapacitet ett land har, t.ex. hur den offentliga verksamheten fungerar och de möjligheter man har att rekrytera kvalificerad personal, spelar stor roll för kvaliteten på statistiken. Särskilt viktigt är det att den statistik som används för olika beslut är tillförlitlig och kan tas fram i tid samt att statistiken är trovärdig. Detta har också understrukits i de rapporter som tagits fram under förhandlingarna. Ett omfattande stödarbete pågår för att bistå de nya medlemsländerna.

Både Bulgarien och Rumänien har accepterat regelverket och har inga övergångslösningar eller undantag. Här bör samtidigt understrykas att regelverket på statistikområdet är i snabb

utveckling och det förutsätts att de nya medlemsländerna även skall införliva de nya rättsakterna.

Utvidgningen förväntas inte medföra några särskilda konsekvenser för Sveriges del.

7.13 Socialpolitik och sysselsättning

7.13.1 Arbetsrätt

7.13.1.1 Bakgrund

Allmänna arbetsrättsliga områden såsom arbetstid, informations- skyldighet för arbetsgivare om rådande avtalsvillkor samt regler för deltids- och visstidsanställningar har reglerats genom s.k. minimidirektiv (varmed avses att det är tillåtet att ha för arbetstagarna mer förmånliga regler). Även andra skyddsregler för arbetstagare finns i bl.a. insolvensdirektivet, som syftar till att ge arbetstagaren ekonomiskt skydd vid arbetsgivarens insolvens samt direktivet om kollektiva uppsägningar, som ålägger arbetsgivaren att informera och samråda med arbetstagarna inför uppsägningar av viss omfattning. Inom området för arbetstagarinflytande har en allmän ram för information till och samråd med arbetstagare i Europeiska gemenskapen skapats. Detaljerade regler har utformats för information och samråd i europabolag och europeiska kooperativa föreningar. Därutöver har regler om inrättande av europeiska företagsråd för information och samråd med arbetstagare i multinationella företag införts. Slutligen finns på detta område dels två direktiv som syftar till att motverka diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder och sexuell läggning, dels flera direktiv som syftar till att åstadkomma jämställdhet i arbetslivet mellan kvinnor och män.

7.13.1.2 Förhandlingsresultatet

Både Bulgarien och Rumänien har accepterat att utan övergångslösningar tillämpa regelverket i detta kapitel från anslutningsdagen.

7.13.2 Hälsa och säkerhet i arbetslivet

7.13.2.1 Bakgrund

EG-lagstiftning som behandlar hälsa och säkerhet i arbetslivet består i huvudsak av ett ramdirektiv med anslutande särdirektiv. Rådets direktiv 89/391/EEG av den 12 juni 1989 om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet (ramdirektivet) innehåller grundbestämmelser om organisationen av verksamheten för hälsa och säkerhet på arbetsplatsen och om arbetsgivarens och arbetstagarens ansvar. Ramdirektivet kompletteras med särdirektiv för olika grupper av arbetstagare, för vissa typer av arbetsplatser och för vissa ämnen. För att främja forskning och utveckling för förbättring av levnads- och arbetsvillkor bildades Dublininstitutet år 1975. Vid sidan av detta finns sedan år 1994 även den Europeiska arbetsmiljöbyrån med säte i Bilbao, vars huvudsakliga uppgifter är att samla in och förmedla teknisk, ekonomisk och vetenskaplig information om arbetsmiljö och att främja och stödja utbyte av information och erfarenheter mellan medlemsstaterna. Vidare har genomförandekommittén Rådgivande kommittén för arbetarskyddsfrågor inrättats för att bistå kommissionen vid förberedelse och genomförande av aktiviteter på arbetsmiljöområdet. Den skall bl.a. lämna synpunkter på planerade gemenskapsbestämmelser. Kraven på hälsa och säkerhet i arbetslivet får även betydelse för harmonisering av lagstiftningen på produktområdet. Grundläggande säkerhetskrav för produkter som avses släppas ut på marknaden inom gemenskapen har

upprättats. Harmoniserade standarder som anger tekniska specifikationer för olika typer av produkter tas fram av de europeiska standardiseringsorganen.

7.13.2.2 Förhandlingsresultatet

Både Bulgarien och Rumänien har accepterat att utan övergångsregler tillämpa regelverket i detta kapitel från anslutningsdagen.

7.13.3 Sociala dialogen

7.13.3.1 Bakgrund

Den rätt till föreningsfrihet och kollektiva förhandlingar, som finns i samtliga medlemsstater, har varit grundläggande för tillskapandet av den europeiska sociala modellen, i vilken dialogen mellan arbetsmarknadens parter är en av hörnstenarna. Enligt fördraget skall gemenskapen och medlemsstaterna främja den sociala dialogen (artiklarna 136-140 EG). Det har därför ansetts viktigt att kandidatländerna har väl fungerande relationer mellan parterna på sina arbetsmarknader eftersom detta utgör en förutsättning för deltagande i den sociala dialogen på europeisk nivå. Kommissionen skall, i överensstämmelse med artikel 138 EG, sträva efter att utveckla dialogen på europeisk nivå mellan arbetsgivare och arbetstagare så att denna, om parterna så önskar, kan leda till avtalsbundna relationer. Vidare betonas i den nya avdelningen i EG-fördraget om sysselsättning (Avdelning VIII) den centrala ställning som arbetsmarknadens parter har inom ramen för den samordnade strategin för sysselsättning. UNICE, vari bl.a. Svenskt Näringsliv ingår, företräder de privata arbetsgivarna och CEEP de offentliga arbetsgivarna i dessa avtalsförhandlingar på europainivå. Arbetstagarna företräds på denna nivå av organisationen EFS. Den sociala dialogen har bidragit till vissa framsteg på det sociala området. Tre

övergripande avtal har genomförts genom direktiv. Dessa är rådets direktiv 96/34/EG av den 3 juni 1996 om ramavtal om föräldraledighet, undertecknat av UNICE, CEEP och EFS, vilket var det första direktiv om genomförande av ett ramavtal som arbetsmarknadens parter undertecknat på EU-nivå. Detta följdes av rådets direktiv 97/81/EG av den 15 december 1997 om ramavtalet om deltidsarbete undertecknat av UNICE, CEEP och EFS och av rådets direktiv 99/70/EG om ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFS, UNICE och CEEP. Den sociala dialogen har också lett till avtal på sektorsnivå om bl.a. arbetstid vid sjöfart och civil luftfart som genomförts genom rådsdirektiv (99/63/EG och 2000/79/EG) och till s.k. frivilliga avtal om distansarbete och stress i arbetslivet som arbetsmarknadens parter själva ansvarar för att genomföra på nationell nivå. Kommissionen har även en fortlöpande dialog med arbetsmarknadens parter där företrädare för både arbetsgivarorganisationer och fackföreningar på EU-nivå deltar.

7.13.3.2 Förhandlingsresultatet

På den sociala dialogens område har varken Bulgarien eller Rumänien framfört önskemål om övergångsperioder eller avsteg från det nu gällande regelverket.

7.13.4 Tobaksdirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/37/EG av den 5 juni 2001 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror syftar bland annat till att tillnärma medlemsstaternas lagar och andra författningar om den högsta tillåtna halten av tjära, nikotin och kolmonoxid i cigaretter, de varningstexter och andra uppgifter som skall finnas på styckförpackningar med tobaksvaror samt vissa åtgärder avseende ingredienser i och

beskrivning av tobaksvaror, med utgångspunkt i en hög hälsoskyddsnivå.

7.13.4.1 Förhandlingsresultatet

Med avvikelse från artikel 3 i direktiv 2001/37/EG skall direktivets bestämmelse om den högsta tillåtna halten av tjära i cigaretter som tillverkas och saluförs inte börja tillämpas i Bulgarien förrän den 1 januari 2011. Under övergångsperioden får cigaretter tillverkade i Bulgarien med en tjärhalt som överstiger 10 mg per cigarett inte saluföras i andra medlemsstater. Cigaretter tillverkade i Bulgarien med en tjärhalt som överstiger 13 mg per cigarett får inte exporteras till tredjeländer; detta gränsvärde skall sänkas till 12 mg från och med den 1 januari 2008 och till 11 mg från och med den 1 januari 2010. Slutligen skall Bulgarien förse kommissionen med regelbundet uppdaterad information om tidsplanen och de åtgärder som vidtas för att se till att direktivet följs.

Beslutet får inga direkta följder för Sverige eftersom undantaget endast avser Bulgarien.

7.14 Energi

7.14.1 Bakgrund

Det nuvarande EG-fördraget har inte något specifikt avsnitt som behandlar energi. De gemensamma åtgärder som finns på energiområdet har framför allt utvecklats inom ramen för den inre marknaden eller försörjningstrygghet och som en del av gemenskapens miljöpolitik. I fördraget om upprättande av en konstitution för Europa har energi tillkommit som ett nytt politikområde med delad kompetens mellan unionen och medlemsstaterna. Enligt den nya energiartikeln skall målet för unionens politik på energiområdet vara att garantera att energimarknaden fungerar, garantera energiförsörjnings-

tryggheten och främja energieffektivitet och energibesparingar, samt att utveckla nya och förnybara energikällor. Detta skall ske inom ramen för den inre marknaden och med hänsyn till kravet på att bevara och förbättra miljön.

Ett viktigt redskap för EU att uppnå energimålen är att förverkliga den inre energimarknaden. Detta är viktigt för att ha stabila energiflöden till rimliga priser, öka konkurrenskraften hos den europeiska industrin och för att kunna möta utmaningar i form av t.ex. de miljökrav som åtagandena inom ramen för FN:s klimatkonvention innebär.

Energiområdet innehåller gemenskapens regelverk kring bland annat en successiv avreglering av el- och gasmarknaderna, regler för el- och gastransitering samt en ganska omfattande rapporteringsskyldighet när det gäller investeringar och priser. Där finns också bestämmelser om försörjningstrygghet, villkor för utvinning av olja och gas, utbyggnad av transeuropeiska energinät, energieffektivitet, förnybara energikällor samt nyskapande energitekniker. Dessutom innehåller EG:s regelverk energidelen av ramprogrammet för forskning och utveckling samt det särskilda ramprogrammet för energi, som omfattar bl.a. samarbete kring energieffektivitet och alternativa energikällor.

Kärnenergiområdet regleras inom gemenskapen av Euratomfördraget vars syfte är att gynna fredlig användning av kärnenergi. Den sekundärrätt som finns reglerar bl.a. kärnbränsleförsörjning, kärnämneskontroll samt hälsoskydd, d.v.s. strålskydd m.m. Vad som dock inte finns är reglering på kärnsäkerhetsområdet. EU-sidan valde dock att i samband med förhandlingarna på energiområdet inkludera dessa frågor i utvidgningsprocessen. EU:s position var att målet om en hög kärnsäkerhet skulle beaktas i utvidgningsprocessen samt att kärnkraftsreaktorer som inte bedöms kunna uppgraderas till acceptabel säkerhetsnivå skulle stängas.

7.14.2 Förhandlingsresultatet

Förhandlingarna har lett fram till att både Bulgarien och Rumänien accepterat gemenskapens regelverk för energiområdet. För båda länderna gäller att de endast begärt övergångslösningar vad gäller reglerna för upprätthållande av beredskapslager av olja.

Inom kärnkraftsområdet har Bulgarien i linje med sina åtaganden definitivt stängt reaktorerna 1 och 2 vid kärnkraftverket i Kozloduj år 2003. Vidare har Bulgarien åtagit sig att stänga reaktorerna 3 och 4 vid samma kärnkraftverk senast år 2006. Gemenskapen har å sin sida åtagit sig att under perioden 2007 – 2009 stödja Bulgarien finansiellt för avvecklingen av reaktorerna 1 – 4 vid kärnkraftverket i Kozloduj med 210 miljoner EUR.

Både Bulgarien och Rumänien har för energidelen begärt och fått undantag endast avseende uppfyllande av krav på oljelagring enligt rådets direktiv 68/414/EEG av den 20 december 1968 om en skyldighet för medlemsstaterna i EEG att inneha minimilager av råolja och/eller petroleumprodukter, reviderat genom direktiv 98/93/EG . För Bulgarien innebär detta undantag att man har fram till den 31 december 2012 på sig för uppbyggnad av beredskapslager av olja motsvarande 90 dagars förbrukning. Motsvarande datum för Rumänien är den 31 december 2011. För varje land har dessutom en tidtabell med årliga mål lagts fast.

7.14.3 Konsekvenser för Sverige

De övergångslösningar som avtalats kan inte förväntas få några direkta konsekvenser för svensk del.

7.15 Industripolitik

Gemenskapen och medlemsstaterna skall enligt artikel 157 EG säkerställa att det finns nödvändiga förutsättningar för näringslivets konkurrenskraft. För detta ändamål inriktas insatserna inom industripolitiken på frågor som bl.a. rör näringslivets anpassning till strukturförändringar. Arbetet sker främst i form av utbyte av erfarenheter och annat, icke rättsligt bindande, samarbete. Gemenskapens industripolitik omfattar i första hand horisontella frågor, men inriktas delvis även på åtgärder i enskilda branscher.

Kandidatländerna har under förhandlingarna presenterat sin industripolitik inklusive strategier för omstruktureringar av näringslivet. Dessa har varit föremål för bedömning av hur väl respektive kandidatland kan säkerställa att det finns förutsättningar för ett konkurrenskraftigt näringsliv. Särskilt har omstruktureringar och privatiseringar beaktats.

Förhandlingarna har kunnat slutföras utan övergångslösningar. Kandidatländerna accepterar att tillämpa regelverket från anslutningsdagen. Några särskilda konsekvenser för svensk del kan inte förutses.

7.16 Små och medelstora företag

Åtgärder för att främja småföretagens konkurrenskraft ligger i stor utsträckning på medlemsstaterna. Det gemensamma regelverket omfattar enbart meddelanden och rekommendationer. EU:s småföretagspolitik utgörs i huvudsak av ett program för företag och företaggaranda som särskilt riktar sig till små och medelstora företag. Programmet finansierar olika projekt och initiativ för att stimulera entreprenörskap främst genom utbyte av erfarenheter och jämförande studier. Bulgarien och Rumänien deltar sedan tidigare i det fleråriga programmet.

Båda kandidatländerna accepterar att tillämpa regelverket från och med anslutningstillfället och några övergångslösningar finns således inte. Några särskilda konsekvenser för svensk del kan inte förutses.

7.17 Vetenskap och forskning

Regelverket behandlar främst två områden: dels EU:s program för forskning och teknisk utveckling, dels forskningssamarbete med tredjeland. Kandidatländerna har redan deltagit i EU:s program för forskning och utveckling.

Inga övergångslösningar har överenskommit och kandidatländerna har åtagit sig att tillämpa regelverket från anslutningsdagen. För svensk del innebär detta att Sverige även fortsättningsvis kan samarbeta med kandidatländerna inom forsknings- och utvecklingsområdet.

7.18 Utbildning

7.18.1 Bakgrund, förhandlingsresultat och konsekvenser för Sverige

Enligt artiklarna 149 och 150 EG skall gemenskapen främja det samarbete mellan medlemsstaterna som bidrar till utvecklingen av en utbildning av god kvalitet och genomföra en yrkesutbildningspolitik som stödjer och kompletterar medlemsstaternas egna insatser. Utbildningssystemens innehåll och organisation är dock enligt EG-fördraget uteslutande medlemsstaternas ansvar och det finns ingen strävan hos vare sig EU-institutioner eller medlemsstater att ge gemenskapen befogenheter i det avseendet. Däremot kan utbildningssystemen mer eller mindre direkt beröras av exempelvis regelverket avseende den fria rörligheten för personer. Det gäller särskilt rådets direktiv 77/486/EEG av den 25 juli 1977 om undervisning av barn till migrerande arbetstagare. Direktivet innebär att

medlemsstaterna skall ge medföljande skolpliktiga barn till arbetstagare från en annan medlemsstat gratis undervisning i värdlandets och hemlandets språk.

Inga övergångslösningar har aktualiserats och kandidatländerna har förbundit sig att tillämpa regelverket på utbildningsområdet från den dag de inträder i unionen.

Den fria rörligheten för personer innebär att migrerande arbetstagare, egenföretagare och deras familjemedlemmar skall behandlas på lika villkor som svenska medborgare. Det kan följaktligen inte uteslutas att utvidgningen kan komma att få ekonomiska konsekvenser för bl.a. studiestödet.

7.18.2 Utbildningsprogram och institutioner

Utbildningssamarbetet mellan medlemsstaterna sker i första hand inom ramen för programmen Sokrates, som omfattar alla utbildningsnivåer, och Leonardo da Vinci, som avser yrkesutbildning och kompetensutveckling. Programmen ger stöd till gränsöverskridande utvecklingsprojekt samt rörlighet och utbyten för studerande, lärare m.fl. De startade år 1995 och är nu inne i den andra etappen, som genomförs under åren 2000–2006. Vid sidan av programmen genomförs också pilotprojekt och annan verksamhet av mera tillfällig natur. Till gemenskapens uppdrag på utbildningsområdet hör att främja samarbetet med tredjeland. Sokrates och Leonardo da Vinci med anknutna verksamheter medger deltagande av kandidatländerna. Bulgarien och Rumänien har deltagit fullt ut i programsamarbetet sedan år 2001.

Till stöd för utbildningssamarbetet finns EU-institutionerna Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildningen i Grekland (Thessaloniki) och Europeiska yrkesutbildningsstiftelsen i Italien (Turin).

7.19 Telekommunikationer, informationsteknologi och post

Regelverket inom detta område utgörs av bestämmelser som syftar till att avreglera telekommunikationsmarknaderna och postmarknaden.

7.19.1 Telekommunikationer och informationsteknologi

Liberaliseringen av telekommunikationsmarknaderna i EU påbörjades år 1988 och kan anses fullbordad år 1998, så när som på några undantag av övergångskaraktär. Det övergripande målet var att främja konkurrensen på den inre marknaden och att stimulera investeringar i en miljö präglad av snabb teknisk utveckling. Telekommunikationssektorn utgör idag ett högtillväxtområde inom den europeiska ekonomin och en viktig stimulans av ekonomin som helhet. Sedan år 1999 har ett omfattande arbete pågått inom EU med att formulera ett nytt regelpaket för elektroniska kommunikationer i syfte att modernisera och anpassa reglerna på området. Avsikten har varit att anpassa regleringen till en mer konkurrensutsatt marknad och att ta hänsyn till den pågående konvergensen, dvs. sammanmältningen av tele, data och rundradio. Det nya regelverket innebär att alla typer av infrastruktur (telenät, datanät, rundradionät m.fl.) regleras på samma sätt. Regelverket syftar till att vara teknikneutralt. Det nya regelverket antogs och trädde i kraft under våren 2002.

7.19.1.1 Förhandlingsresultatet

Bulgarien och Rumänien har accepterat att tillämpa regelverket på detta område från anslutningsdagen med undantag för att Bulgarien har getts möjlighet att skjuta upp introduktionen av

nummerportabilitet till senast den 1 januari 2009. För att klara tillämpningen av regelverket från anslutningsdagen kommer det att vara nödvändigt för dem att genomföra ganska omfattande ändringar i sina nationella lagstiftningar. Bulgarien och Rumänien har gjort betydande framsteg de senaste åren med att anta och tillämpa gemenskapens telekommunikationsregler så som de var före ändringarna år 2002. Genomförandet av det nya regelverket kräver dock att samtliga intressekonflikter avlägsnas genom en tydlig åtskillnad mellan ansvar för reglering och operativa intressen, något som endast är delvis genomfört i dessa länder. Detta inbegriper skapandet av en oberoende regleringsmyndighet och en åtskillnad mellan lagstiftande organ och ägarintressen.

7.19.1.2 Konsekvenser för Sverige

Genom det nya EG-regelverket som trädde i kraft år 2002 skapas goda förutsättningar för att säkerställa att regelverket på telekommunikationsområdet tillämpas på samma sätt i de olika medlemsstaterna. Spelreglerna för näringslivet kommer att se likadana ut i alla medlemsstater, vilket kommer att göra det lättare för aktörerna att agera och konkurrera i de olika länderna. Genom att kandidatländerna ansluter sig till denna reglering kommer deras telemarknader att vara öppna för konkurrens på samma vis som i övriga EU. Detta torde innebära utökade möjligheter för svenska operatörer att kunna agera på dessa marknader.

7.19.2 Post

Politiken för en gradvis liberalisering av postmarknaden började ta form i början av 1990-talet med en omfattande debatt kring ett inledande diskussionsdokument från Europeiska kommissionen som publicerades år 1992. Vid denna tid varierade posttjänsterna mellan medlemsstaterna. Tjänsterna känne-

tecknades av att de främst levererades av förlustbringande och ibland ineffektiva monopol i den offentliga sektorn, som tillhandahöll standardtjänster av vitt skiftande kvalitet och effektivitet.

För att nå målen för bättre kvalitet och en inre marknad för posttjänster infördes en begränsad harmonisering av posttjänsterna genom Europaparlamentets och rådets direktiv 97/67/EG av den 15 december 1997 om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna (postdirektivet). I det regelverk som fastställdes ingår en definition av ett minimiutbud av samhällsomfattande posttjänster, ett maximalt område för monopol-tjänster, ett villkor för tillhandahållande av icke-monopoliserade tjänster och tillgång till nätet, taxepprinciper, insyn i räkenskaper, krav på tjänsternas kvalitet och harmonisering av tekniska standarder. Genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/39/EG av den 10 juni 2002 om ändring av direktiv 97/67/EG för att ytterligare öka konkurrensen inom postsektorn i gemenskapen, har gränsen för monopol-tjänster successivt sänkts för att år 2006 endast kvarstå för brev som väger högst 50 gram. Inom EU är det ännu bara Sverige och Finland som har gått längre än vad postdirektivet föreskriver och fullt ut avskaffat monopolet på posttjänster. Förenade kungariket kommer från och med år 2006 att ha en postmarknad helt öppen för konkurrens och detsamma gäller Nederländerna från och med år 2007.

7.19.2.1 Förhandlingsresultatet

Både Bulgarien och Rumänien har accepterat att utan övergångsregler tillämpa regelverket i detta avsnitt från anslutningsdagen.

7.19.2.2 Konsekvenser för Sverige

Alltsedan den svenska postmarknaden öppnades för konkurrens har det inte funnits några hinder mot att utländska företag etablerar sig på marknaden. Det har däremot funnits hinder för de svenska operatörerna, främst Posten AB, att etablera sig på de utländska marknaderna för brevtjänster. Det finns därför i princip endast positiva effekter av att de nya medlemsstaterna anpassar sin lagstiftning till den europeiska när det gäller postområdet. I och för sig innebär den europeiska liberaliseringen inte att några dramatiska brevvolymer blir tillgängliga för den som etablerar sig på en annan marknad än hemmamarknaden. Cirka 80 procent av alla brev i Sverige väger, enligt uppgift från Post- och telestyrelsen, under 20 gram. Troligtvis ser marknadsbilden liknande ut i övriga Europa. En sänkning av det tillåtna monopolområdet ner till 50 gram år 2006 innebär därför inte någon väsentlig möjlighet för postoperatörer att ta marknadsandelar på andra marknader än hemmamarknaden.

7.20 Kultur och audiovisuella frågor

Gemenskapens regelverk när det gäller kultur- och audiovisuella frågor omfattar främst direktivet Television utan gränser (rådets direktiv 89/552/EEG av den 3 oktober 1989 om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television, ändrat genom direktiv 97/36/EG). Direktivet utgör det rättsliga ramverket för den fria rörligheten för televisionsändningsverksamheter inom unionen. Direktivet omfattar bl.a. regler för sändningsverksamhet, programkvoter, reklam, listor över viktiga evenemang, skydd av minderåriga, m.m. Bulgarien och Rumänien har accepterat att tillämpa regelverket i detta kapitel från anslutningsdagen.

När det gäller gemenskapens program på kultur- respektive medieområdet deltar både Bulgarien och Rumänien i Kultur 2000-programmet. Endast Bulgarien deltar i dagsläget i Media Plus och Media Training, men Rumänien förväntas vara färdigt för inträde senast i samband med anslutningen.

Utvidgningen innebär inte några särskilda konsekvenser för svensk del på detta område.

7.21 Regionalpolitik och samordning av instrument i strukturpolitiken

7.21.1 Bakgrund

Enligt artikel 158 EG skall gemenskapen särskilt sträva efter att minska skillnaderna mellan olika regioners utvecklingsnivåer och eftersläpningen i de minst gynnade regionerna och öarna, inbegripet landsbygdsområdena.

Regelverket på detta område består för närvarande i första hand av rådets förordning (EG) nr 1260/99 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna. Det omfattar perioden 2000-2006. Förhandlingar om nästa finansiella perspektiv pågår och avser perioden 2007-2013. Fram till medlemskapet får Bulgarien och Rumänien olika former av EU-stöd genom de s.k. strukturpolitiska föranslutningsinstrumenten.

7.21.2 Struktur- och sammanhållningsfonderna

Under förutsättning att förhandlingarna om nästa finansiella perspektiv har avslutats kommer det nya regelverket att gälla för Bulgarien och Rumänien från anslutningsdagen.

För perioden 2007-2009 har för Bulgarien och Rumänien avsatts 2,3 respektive ca 6 miljarder EUR. För perioden 2010-2013 sker tilldelning enligt samma modell som för övriga medlemsstater enligt det regelverk som kommer att beslutas i

samband med det nya finansiella perspektivet. Båda de nya medlemsstaterna kommer att få del av sammanhållningsfundsmedlen som finansierar miljö- och infrastrukturinvesteringar. Samtliga regioner hamnar också under det nya konvergensmålet, som innebär stöd för att främja svagt utvecklade regioner.

Som på flera andra områden i utvidgningsförhandlingarna har viss tveksamhet rått om de båda nya medlemsstaterna kommer att ha tillräcklig administrativ kapacitet för att tillämpa regelverket i alla dess delar. Båda länderna har dock accepterat regelverket utan krav på övergångslösningar och har åtagit sig att vidta en rad åtgärder så att de från anslutningsdagen skall kunna tillämpa det fullt ut.

7.21.3 Konsekvenser för Sverige

Att Bulgarien och Rumänien blir medlemmar i unionen har inga konsekvenser för regional- och strukturpolitiken i Sverige. De båda ländernas låga levnadsnivå kommer emellertid att göra dem till stora mottagare av strukturfondsstöd, vilket belastar EU-budgeten och därmed i förlängningen den svenska EU-avgiften. Denna aspekt behandlas i den pågående förhandlingen om nästa finansiella perspektiv.

7.22 Miljö

7.22.1 Bakgrund

Miljöområdet omfattas av delad befogenhet. Inom miljöområdet finns ett mycket omfattande regelverk med mer än 200 rättsakter. Därutöver ingår unionen som part i många internationella överenskommelser. EU har också antagit övergripande program på miljöområdet, främst det sjätte miljöhandlingsprogrammet. Lagstiftningen omfattar följande områden

- Allmänna bestämmelser och program

- Föroreningar
- Strålskydd och radioaktivt avfall
- Vattenskydd och vattenhushållning
- Övervakning av luftföroreningar
- Förebyggande av buller
- Kemikalier, industriella risker och bioteknik
- Fysisk planering, miljön och naturresurserna
- Hushållning och rationellt utnyttjande av mark och vatten, miljön och naturresurserna
- Bevarande av vilda djur och växter
- Avfallshantering och ren teknik
- Internationellt samarbete

Bulgarien och Rumänien har åtagit sig att genomföra hela detta regelverk. Med hänsyn till stora miljöproblem i länderna och de stora investeringar och personalförstärkningar som krävs för anpassning har länderna dock begärt övergångstider för en rad direktiv på miljöområdet. Efter förhandlingar har överenskommelse träffats om övergångstider för ett antal direktiv och förordningar som beskrivs i följande avsnitt. Dessa övergångstider bedöms ha begränsade gränsöverskridande effekter och inte påverka konkurrensen på något betydande sätt. Övergångstiderna har förenats med målsättningar och planer för genomförande som kommer att följas upp. I övrigt gäller anpassning från tillträdesdagen. Detta ställer stora krav på länderna när det gäller lagstiftning och andra författningsändringar, åtgärder och tillräcklig personal för planering, tillståndsgivning och övervakning samt omfattande investeringar i infrastruktur och teknik. Särskilt för Rumänien kommer det att krävas en stor omställning.

Luftkvalitet

Bulgarien och Rumänien har beviljats en övergångsperiod under vilken Europaparlamentets och rådets direktiv 94/63/EG av den 20 december 1994 om begränsning av utsläpp av flyktiga

organiska ämnen (VOC) vid lagring av bensin och vid distribution av bensin från depåer till bensinstationer inte skall tillämpas fullt ut. Kraven för befintliga lagringsanläggningar vid depåer, lastning och lossning av befintliga transportbehållare vid depåer, befintliga transportbehållare vid depåer och påfyllning av befintliga lagringsanläggningar vid bensinstationer skall inte tillämpas i Bulgarien förrän efter den 31 december 2007 när det gäller vissa anläggningar och fordon, för andra löper övergångsperioden ut den 31 december 2009. Rumänien har likartade övergångsbestämmelser på detta område.

Bulgarien har beviljats en övergångsperiod under vilken kraven i rådets direktiv 1999/32/EG av den 26 april 1999 om att minska svavelhalten i tung eldningsolja och dieselbrännolja inte skall gälla fullt ut. Övergångsperioden gäller t.o.m. den 31 december 2011.

Avfallshantering

Bulgarien och Rumänien har beviljats vissa undantag från rådets förordning (EEG) nr 259/93 av den 1 februari 1993 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från EG. De bulgariska respektive de rumänska myndigheterna får till och med den 31 december 2009 respektive den 31 december 2011 framföra invändningar mot transporter till länderna för återvinning av visst avfall.

Bulgarien och Rumänien har beviljats vissa undantag, som sträcker sig längst t.o.m. den 31 december 2014 för Bulgarien och t.o.m. den 31 december 2012 för Rumänien, från rådets direktiv 94/62/EG av den 20 december 1994 om förpackningar och förpackningsavfall och däri ställda krav på att uppnå vissa mål för bl.a. återvinning och materialutnyttjande. Till övergångslösningarna är kopplade olika delmål.

Bulgarien och Rumänien har vidare beviljats vissa undantag från rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall. Bulgariens övergångslösning avser att kraven för flytande, frätande och oxiderande avfall samt kraven

på att hindra att ytvatten tränger in i det deponerade avfallet inte skall tillämpas på 14 befintliga anläggningar förrän den 1 januari 2015. För Rumäniens del är övergångsperioderna av varierande längd vad gäller från vilket datum landet måste börja uppfylla kraven i direktivet och avser 28 anläggningar. Till övergångslösningarna är kopplade vissa delmål. För 101 kommunala deponier i Rumänien finns övergångslösningar för lakvatten m.m. och krav på hur mängden deponerat avfall skall minska.

Bulgarien och Rumänien har slutligen medgivits övergångsbestämmelser i fråga om rådets direktiv 2002/96/EG av den 27 januari 2003 om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (WEEE). Länderna skall uppnå olika kvoter senast den 31 december 2008.

Vattenkvalitet

Länderna har medgivits en övergångsperiod – som längst till år 2018 för Rumänien och år 2014 för Bulgarien – under vilken de inte behöver tillämpa alla bestämmelser i rådets direktiv 91/271/EEG av den 21 maj 1991 om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse. Kraven i direktivet skall först uppnås i de större städerna, därefter i de mindre städerna. Rumänien har därutöver fått övergångslösningar beträffande rådets direktiv 98/83/EG av den 3 november 1998 om kvaliteten på dricksvatten. Under övergångsperioden tillåts högre värden för olika ämnen i vattnet än vad som angetts i direktivet.

Rumänien har medgivits en rad undantag från regler och krav om gränsvärden för utsläpp i vatten som föreskrivs i rådets direktiv 83/513/EEG av den 26 september 1983 om gränsvärden och kvalitetsmål för kadmiumutsläpp samt direktiv 84/156/EEG av den 8 mars 1984 om gränsvärden och kvalitetsmål för kvicksilverutsläpp från andra källor än kloralkaliindustrin, rådets direktiv 84/491/EEG av den 9 oktober 1984 om gränsvärden och kvalitetsmål för utsläpp av hexaklorcyklohexan samt i rådets direktiv 86/280/EEG av den 12 juni 1986 om gränsvärden och

kvalitetsmål för utsläpp av vissa farliga ämnen. Rumänien har i dessa delar medgetts en övergångsperiod till utgången av år 2009.

Föroreningskontroll och riskhantering inom industrin

I rådets direktiv 96/61/EG av den 24 september 1996 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (IPPC) uppställs krav på att industrianläggningar m.m. skall ha miljötillstånd för verksamhet som motsvarar direktivets krav senast år 2007. Bulgarien har fått en övergångslösning avseende direktivet. Övergångsregler gäller för cirka 40 anläggningar i Bulgarien – längst t.o.m. den 31 december 2011 - vad gäller villkor avseende utsläppsgränsvärden m.m. Övergångslösningar har även medgetts för 195 anläggningar i Rumänien, som längst t.o.m. den 31 december 2015.

Länderna har problem med att uppfylla villkoren i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/80/EG av den 23 oktober 2001 om begränsning av utsläpp till luften av vissa föroreningar från stora förbränningsanläggningar (LCP), särskilt vad gäller utsläpp av svaveldioxid och kväveoxid. Övergångstider har därför beviljats länderna. För Rumänien handlar det om ett stort antal anläggningar och en del av dessa har fått en tidsfrist fram t.o.m. den 31 december 2013. För Bulgariens del sträcker övergångstiden sig som mest till utgången av år 2014.

Rumänien har medgetts övergångslösningar längst till utgången av år 2008 vad gäller rådets direktiv 2000/76/EG av den 4 december 2000 om förbränning av avfall och däri ställda krav på utsläppsgränsvärden och krav för mätningar.

7.22.2 Konsekvenser för Sverige

Allmänt sett kan sägas att utvidgningen kommer att leda till en snabbare omvandling av de nya medlemsländernas miljöarbete än vad som annars skulle ha varit fallet. Därigenom kommer också de gränsöverskridande utsläppen att minska vilket är

betydelsefullt, även om Sverige geografiskt sett inte ligger nära Bulgarien och Rumänien, och därmed inte heller påverkas direkt av luftutsläpp från dessa båda länder.

7.23 Konsument- och hälsoskyddsfrågor

7.23.1 Bakgrund

Gemenskapen skall enligt artikel 153 EG bidra till att en hög skyddsnivå uppnås för konsumenterna. Uppgiften är att skydda konsumenternas hälsa, säkerhet och ekonomiska intressen samt att främja konsumentupplysning och konsumenternas rätt att organisera sig. Konsumenternas intressen skall beaktas inom gemenskapens övriga verksamhet. Åtgärderna kan bestå av lagstiftning om harmoniserade regler för den inre marknaden eller åtgärder för att komplettera medlemsstaternas nationella politik. Det existerande regelverket handlar bl.a. om produktsäkerhet och produktansvar, vilseledande marknadsföring, paketresor, oskäligen avtalsvillkor, prisinformation, konsumentkrediter, garantier samt distansförsäljning. Kommissionen antog år 2002 en ny strategi som skall gälla för perioden 2002–2006. Strategin har som mål en hög gemensam nivå för konsumentpolitiken, en effektiv tillsyn av konsumenternas rättigheter samt att konsumentorganisationerna skall delta i den politiska processen i EU.

För att underlätta för konsumenterna att handla på den inre marknaden finns nätverket ECC (European Consumer Centers Network). Genom kontoren i nätverken erbjuds konsumenter information och rådgivning samt hjälp vid gränsöverskridande tvister. Ett närmare samarbete har inletts inom EU när det gäller kontrollen av att produkterna på marknaden är säkra. Vidare har ett samarbete mellan nationella myndigheter nyligen inletts när det gäller tillsynen av att lagstiftningen om konsumenternas ekonomiska intressen verkligen efterlevs.

7.23.2 Förhandlingsresultatet

Varken Bulgarien och Rumänien har begärt några övergångslösningar utan har accepterat att tillämpa regelverket från anslutningsdagen. Några särskilda konsekvenser för Sverige på området är inte att förvänta.

7.24 Rättsliga och inrikes frågor

7.24.1 Bakgrund

De politikområden som regleras i kapitlet om rättsliga och inrikes frågor är Schengenregelverket, viseringspolitik, gränskontroll, migration och asyl, gränsöverskridande handel med droger, penningtvätt, organiserad brottslighet, polis- och tullsamarbete, rättsligt samarbete, dataskydd och ömsesidigt erkännande av domar m.m. vilka syftar till att utveckla unionen till ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Instrumenten i regelverket vad gäller rättsliga och inrikes frågor ligger inom ramen för samarbetet i första respektive tredje pelaren. Beslut inom det asyl- och migrationspolitiska området fattas i stor utsträckning med kvalificerad majoritet. Det är i princip endast beslut som rör laglig invandring som beslutas med enhällighet.

Administrativ kapacitet och gemensamt synsätt

Kapitlet för rättsliga och inrikes frågor omfattar områden av stor vikt. Under tiden före anslutningen har medlemsstaterna särskilt följt hur kandidatländerna stärkt sin förmåga att tillämpa det regelverk som kapitlet omfattar. Inom de berörda områdena är det nödvändigt att kandidatländernas administrativa kapacitet har nått en godtagbar standard vid tidpunkten för inträdet i unionen. En särskild rådsarbetsgrupp inrättades år 1998 för att ge medlemsstaterna möjlighet att följa kandidatländerna i processen att genomföra regelverket på området för rättsliga och inrikes frågor. Vad beträffar kampen mot organiserad

brottslighet slöts i maj 1998 en föranslutningspakt mot organiserad brottslighet mellan unionens medlemsstater och kandidatländerna. Syftet var att utveckla ett gemensamt synsätt när det gäller bekämpningen av organiserad brottslighet. Pakten består av ett tiotal principer som alla speglar olika delar av EU:s regelverk, t.ex. gemensam policy mot korruption, inrättande av centrala nationella organ såsom kriminalunderrättelseenheter och inrättande av särskilda finansunderrättelseenheter. För att genomföra pakten och för att utvärdera kandidatländernas anpassning till paktens principer bildades en arbetsgrupp. Gruppen har dock inte sammanträtt under senare år.

Polisväsendet och övriga delar av rättsväsendet

Det är utomordentligt viktigt att kandidatländernas polisväsende och övriga delar av rättsväsendet är oberoende, pålitligt och effektivt. Förhandlingar mellan kandidatländerna och Europol har resulterat i avtal i syfte att stärka samarbetet när det gäller bekämpning av allvarliga former av internationell brottslighet. Genom dessa avtal regleras bl.a. möjligheten att utväxla personuppgifter. En förutsättning för att avtal skall kunna ingås är att kandidatlandet i fråga har lagar och ett administrativt tillvägagångssätt som tillgodoser skyddet av personuppgifter. Även Eurojust har möjlighet att ingå samarbetsavtal med tredjeland. Sådana avtal får särskilt innehålla bestämmelser om formerna för utstationering av tjänstemän och om utbyte av personuppgifter.

Ömsesidigt erkännande av domar och beslut

Frågan om förtroendet stater emellan för varandras rättsväsende är central när det gäller tillämpning av instrument som rör ömsesidigt erkännande av domar och beslut. En följd av detta är att man valt att infoga skyddsklausuler i anslutningsfördraget när det gäller ömsesidigt erkännande, på både straffrättens och civilrättens område. Skyddsklausulen för rättsliga och inrikes

frågor kan användas om det skulle visa sig att det finns allvarliga brister i införlivandet, genomförandet eller tillämpningen av instrument som rör ömsesidigt erkännande inom straffrätten eller civilrätten eller om det finns en överhängande risk för sådana brister. Om en sådan situation skulle uppkomma kan kommissionen inom de första tre åren efter anslutningen av de nya medlemsstaterna, på motiverad begäran av en medlemsstat eller på eget initiativ och efter att ha samrått med medlemsstaterna, besluta om särskilda villkor för tillämpningen av instrumentet. Sådant villkor kan t.ex. vara att tillämpningen tillfälligt upphävs i förhållandet mellan en ny medlemsstat och övriga medlemsstater.

Schengen och gränskontroll

En av de synligaste delarna i regelverket är Schengenreglerna, som bl.a. innebär att personkontrollen mellan Schengenstaterna tas bort. När det gäller Schengensamarbetet kommer dock kandidatländernas inträde i unionen inte att innebära ett omedelbart avskaffande av personkontroller mellan gamla och nya medlemsstater. Beslut om att avskaffa dessa kontroller kommer i stället att fattas separat och med enhällighet av rådet. Detta kommer att ske någon gång efter de nya medlemsstaternas inträde i unionen och skall föregås av noggranna utvärderingar av de nya medlemsstaternas rättsliga och praktiska beredskap att tillämpa Schengenreglerna. Varje kandidatland lämnar en handlingsplan för genomförande av Schengenregelverket vilken bl.a. skall innehålla en trovärdig tidsplan. Genom detta instrument kan kandidatländerna visa sina framsteg på området.

Viseringspolitik

Kandidatländerna behöver anpassa sin viseringspolitik till EG-regelverket och bygga upp en tillräcklig administrativ kapacitet redan före anslutningen för att kunna tillämpa regelverket vid

anslutningen. Det gäller bl.a. anpassning till förordningen om vilka länders medborgare som måste ha visering vid inresa i medlemsstaterna och vilka som är befriade från detta krav.

Migration och asyl

Det är av stor vikt att kandidatländerna fortsätter reformarbetet för att anpassa sin nationella lagstiftning och tillämpning till EG-regelverket på detta område. Det gäller t.ex. regelverket kring asylprövning både i första instans och i överinstans, mottagande av asylsökande, regler för invandring och familjeåterförening, tredjelandsmedborgares rättigheter samt arbetstagares och studenters rättigheter.

7.24.2 Övergångsbestämmelser

Förhandlingarna i kapitlet om rättsliga och inrikes frågor har inte, som i vissa andra kapitel, komplicerats av begärda övergångslösningar och undantag. Bulgarien och Rumänien har accepterat regelverket och förutom vad som ovan redovisats om skyddsklausulen på straffrättens och civilrättens område finns inga övergångslösningar eller undantag.

7.24.3 Konsekvenser för Sverige

En konsekvens av utvidgningen är att Bulgarien och Rumänien kommer att delta i de olika samarbeten som pågår. Såväl Europol- och Eurojustsamarbetet som samarbetet på myndighetsnivå berörs. De särskilda Schengenlösningarna kommer för Sveriges del att innebära fortsatt personkontroll mot de två nya medlemsstaterna även efter deras anslutning, fram till dess att rådet fattat beslut om att kontrollerna skall upphävas.

7.25 Tullunion

7.25.1 Bakgrund

Tullunionskapitlet inkluderar gemenskapens tullkodex, den kombinerade nomenklaturen (tulltaxan) inklusive handelspreferenser, tullkvoter och tullsuspensioner. Hit hör också annan tullrelaterad lagstiftning som t.ex. regler om varumärkesförfalskning och piratkopiering.

Tulladministrationerna i kandidatländerna måste redan från anslutningsdagen kunna hantera kontrollen vid gränsen, som delvis även bildar den nya yttre unionsgränsen. Kontrollerna måste genomföras på ett smidigt sätt så att medborgarnas säkerhets- och skyddsintressen bevakas samtidigt som handeln främjas. Den inre marknaden och en smidig handel bygger på en väl fungerande tullunion. Detta förutsätter att EG:s tulllagstiftning införlivas i kandidatländernas lagstiftning senast vid anslutningen.

Förhandlingarna om tullunionskapitlet har framför allt koncentrerats på kandidatländernas antagande av befintlig EG-lagstiftning. Vid förhandlingarna har särskilt framhållits att kandidatländerna måste reformera och förstärka tullmyndigheternas tjänster, installera väl fungerande IT-system, vidta åtgärder mot ekonomisk och organiserad brottslighet samt bekämpa bedrägerier och korruption. Kandidatländerna skall löpande fram till anslutningsdagen fortsätta att informera om arbetet med att utveckla tillräcklig kapacitet inom sina tulladministrationer.

7.25.2 Förhandlingsresultatet

Bulgarien och Rumänien har accepterat att tillämpa regelverket i detta kapitel från anslutningsdagen. Inga övergångsregler har alltså överenskommit. Som en följd av utvidgningen kommer gränskontrollen mellan de nuvarande medlemsstaterna och de två nya medlemsstaterna att minska.

7.26 Yttre förbindelser

7.26.1 Bakgrund

För att den inre marknaden och tullunionen skall fungera är det nödvändigt med ett gemensamt system av import- och exportregler och att gemenskapen kan agera enhetligt i förhållande till länder utanför EU. Genom artikel 133 EG har EU-länderna därför gett gemenskapen mandat att förhandla och besluta för deras räkning på detta område. Den gemensamma handelspolitiken är av särskild politisk betydelse inte minst mot bakgrund av EG:s ställning som den största handelspartnern i världen.

Den yttre handelspolitiken omfattar gemenskapens handelsavtal med tredjeland och internationella organisationer liksom samarbetsöverenskommelser. Huvudkomponenterna är den gemensamma handelspolitiken och biståndspolitiken.

Handelspolitiken

Gemenskapens handelspolitik härrör till stor del från internationella avtal under WTO. Den grundläggande basen är den gemensamma tulltaxan vid handel med tredjeland. Förutom de gemensamma export- och importreglerna omfattar även den gemensamma handelspolitiken regler om antidumpning och andra skyddsåtgärder som t.ex. åtgärder mot subventionerad import eller illegal handel. Andra komponenter är kvantitativa restriktioner och utrikespolitiskt relaterade handelsförbud (embargon och sanktioner). Gemenskapen har också slutit ett antal handelsavtal med tredjeland. Några av dessa täcker alla aspekter i en handelsrelation, andra endast särskilda produkter eller grupper av produkter. Avtalens förmånlighet kan också variera. Under t.ex. det allmänna preferenssystemet beviljas u-länderna tullförmåner vid export till EU.

Biståndspolitiken

Gemenskapen bidrar också till biståndspolitiken genom att komplettera medlemsländernas åtgärder. Gemenskapen ger vidare genom handelspolitiskt bistånd assistans direkt till tredje-länder genom att bygga upp handelsrelationer som skall reformera sociala och ekonomiska strukturer och minska fattigdomen.

7.26.2 Förhandlingsresultatet

Bulgarien och Rumänien har accepterat lagstiftningen på detta område och de har också nått en god nivå av anpassning. Kandidatländerna är ju redan i dag starkt knutna till EU genom associeringsavtalen (se avsnitt 3.3.1) och har därför ett nära samarbete med EU i internationella organisationer som t.ex. WTO. När utvidgningen är genomförd kommer kommissionen att tala och förhandla även för de nya medlemsländernas räkning i WTO.

7.27 Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik

Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP) inom den andra pelaren regleras inte av rättsakterna direktiv och förordningar vilka återfinns inom andra samarbetsområden. Inom GUSP används gemensamma ståndpunkter, gemensamma strategier, gemensamma åtgärder, deklARATIONER och uttalanden antagna av ministerrådet eller Europeiska rådet. Arbetet inom GUSP sker i princip på mellanstatlig grund. Mot bakgrund av detta har det inom GUSP inte varit aktuellt för kandidatländerna att införa något europeiskt regelverk i den nationella lagstiftningen. Gemensamma ställningstaganden inom GUSP är dock förpliktande för medlemsländerna vid deras egna ställningstaganden och handlande. Medlemsländerna skall vidare

samordna sitt agerande inom internationella organisationer och vid internationella konferenser.

Några övergångslösningar på detta område har inte aktualiserats och både Bulgarien och Rumänien har ställt sig bakom det aktuella regelverket och de principer som finns inom GUSP.

7.28 Finansiell kontroll

En viktig förutsättning för en effektiv finansiell kontroll är närvaron av en god institutionell uppbyggnad på vilken kontrollkrav kan appliceras. Med detta avses bl.a. tydliga ansvarsförhållanden, etablerade beredningsrutiner inom förvaltningen, åtskillnad mellan genomförandeansvar och kontrollansvar samt en oberoende revision. Detta regleras inte i den primära gemenskapsrätten utan styrs främst av sektorsregelverken som ställer specifika minimikrav på både organisation och kontrollrutiner, t.ex. reglerna för jordbruk- och strukturstöd samt uppbärandet av tullavgifter. Därtill kommer internationellt accepterade principer om vad som anses vara god sed på området. En god finansiell kontroll säkerställer att de gemensamma medlen administreras, används och kontrolleras rätt, säkert och effektivt. Sektorsregelverken ställer däremot specifika minimikrav på både organisation och kontrollrutiner, t.ex. reglerna för jordbruk- och strukturfondstöd samt uppbärande av tullavgifter. Bulgarien och Rumänien har accepterat att tillämpa regelverket i detta kapitel från anslutningsdagen. Det finns inga undantagslösningar på området. Några särskilda konsekvenser för svensk del kan inte förutses.

7.29 Finansiella och budgetmässiga frågor

7.29.1 Bakgrund

Regelverket täcker de bestämmelser som rör EU:s budget, inklusive systemet för gemenskapernas egna medel. Den rättsliga grunden för finansiella och budgetmässiga frågor finns i fördragets artiklar 168 till 280 EG. Regelverket på området utgörs dessutom av förordningar och beslut.

7.29.2 Övergångsbestämmelser

Bulgarien och Rumänien har accepterat att tillämpa regelverket i detta kapitel från anslutningsdagen med undantag för vissa övergångslösningar vilka beskrivs nedan.

7.29.2.1 Kärnkraftverket Kozloduj

Under perioden 2007–2009 skall gemenskapen ge Bulgarien ekonomiskt stöd för att främja landets insatser för nedläggning samt för att hantera konsekvenserna av stängningen och nedläggningen av enheterna 1–4 vid kärnkraftverket Kozloduj. Under perioden 2007–2009 skall stödet uppgå till 210 miljoner EUR (i 2004 års priser) i åtagandebemyndiganden, som skall fördelas på lika stora årliga åtaganden om 70 miljoner EUR (i 2004 års priser).

7.29.2.2 Institutionsuppbyggande

Under det första året efter anslutningen skall unionen lämna tillfälligt finansiellt stöd till Bulgarien och Rumänien så att de kan utveckla och stärka sin administrativa och rättsliga förmåga att genomföra unionsrätten och kontrollera att den efterlevs

samt främja inbördes utbyte av goda rutiner. Detta stöd skall användas för att finansiera institutionsuppbyggande projekt och begränsade småskaliga investeringar i samband med dessa genom åtgärder som inte kan finansieras genom strukturfonderna eller landsbygdsutvecklingsfonderna. Åtagandebemyndigandena för övergångsmekanismen, i 2004 års priser, för Bulgarien och Rumänien skall vara 82 miljoner EUR under det första året efter anslutningen för att tillgodose nationella och övergripande prioriteringar. Anslagen skall beviljas av budgetmyndigheten inom ramen för budgetplanen.

7.29.2.3 Likviditets- och Schengenfacilitet

En likviditets- och Schengenfacilitet inrättas som ett tillfälligt instrument för att mellan dagen för anslutningen och utgången av år 2009 bistå Bulgarien och Rumänien med att finansiera åtgärder vid unionens nya yttre gränser för genomförande av Schengenregelverket och kontroll vid de yttre gränserna samt bidra till att förbättra likviditetsflödet i den nationella budgeten. För perioden 2007-2009 skall följande belopp (i 2004 års priser) göras tillgängliga för Bulgarien och Rumänien i form av schablonbeloppsbetalningar ur den tillfälliga likviditets- och Schengenfaciliteten.

(miljoner EUR, i 2004 års priser)

	2007	2008	2009
Bulgarien	121,8	59,1	58,6
Rumänien	297,2	131,8	130,8

Minst 50 procent av anslaget till vardera landet enligt den tillfälliga likviditets- och Schengenfaciliteten skall användas för att bistå Bulgarien och Rumänien när det gäller ländernas skyldighet att finansiera åtgärder vid unionens nya yttre gränser för genomförandet av Schengenregelverket och kontroll vid de yttre gränserna.

7.29.3 Konsekvenser för Sverige

Övergångslösningarna i detta kapitel innebär för svensk del ökade kostnader i form av en ökad svensk avgift till EU-budgeten. Enligt preliminära beräkningar uppskattas de totala svenska kostnaderna för övergångslösningarna ovan till cirka 285 miljoner kronor i 2004 års priser.

7.30 Institutioner

I den regeringskonferens som ledde fram till Nicefördraget år 2001 gjordes en grundlig översyn av institutionerna och den institutionella grunden för utvidgningen lades fast för ett scenario med tolv nya medlemsstater. Närmare redogörelser för Nicefördraget samt anpassningarna genom anslutningsfördraget och anslutningsakten för 2004 års utvidgning av unionen med tio senaste medlemsstater finns i regeringens proposition rörande Nicefördraget (prop. 2001/02:8) samt i regeringens proposition angående Europeiska unionens utvidgning år 2004 (prop. 2003/04:25).

Enligt anslutningsfördraget kommer Bulgarien och Rumänien att få 17 respektive 33 företrädare i Europaparlamentet samtidigt som taket för antalet ledamöter i parlamentet lyfts från 732 till 736 med verkan från och med början av mandatperioden 2009–2014. En konsekvens för svensk del är att vi får 18 istället för 19 företrädare i parlamentet. Vidare kommer enligt anslutningsfördraget det totala antalet röster i ministerrådet att höjas från 321 till 345 röster och tröskeln för beslut med kvalificerad majoritet kommer att höjas från 232 till 255 röster. Bulgarien respektive Rumänien får 10 respektive 14 röster. Sverige behåller sin relativa röstvikt (10 röster).

När unionen består av 27 medlemsstater skall enligt Nicefördraget antalet ledamöter i kommissionen vara lägre än antalet medlemsstater. Detta sker när den första kommissionen tillträder efter den 27:e medlemsstatens inträde. Rådet skall då enhälligt besluta om antalet ledamöter. Ledamöterna skall utses

på grundval av en jämlik rotation där alla medlemsstater, oavsett storlek, behandlas lika. Rådet beslutar enhälligt om hur denna rotation skall se ut.

De institutionella anpassningarna som krävs om det konstitutionella fördraget skulle vara i kraft vid anslutningen regleras i ett protokoll som är fogat till anslutningsfördraget. De institutionella konsekvenserna av ett ikraftträdande av det konstitutionella fördraget finns närmare beskrivna i promemorian Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa (Ds 2004:52).

7.31 Övrigt

I detta kapitel har samlats ett antal frågor som vid förhandlingarna inte på ett naturligt sätt kunde passas in under de övriga förhandlingskapitlen. Nedan beskrivs vissa centrala frågor.

7.31.1 Skyddsklausulerna

I anslutningsfördraget finns fyra olika skyddsklausuler: en generell ekonomisk skyddsklausul; en specifik skyddsklausul för den inre marknaden; en specifik klausul rörande rättsliga och inrikes frågor samt en uppskjutandeklausul. Nytt jämfört med anslutningsfördraget för de tio senaste medlemsstaterna är uppskjutandeklausulen.

Den allmänna skyddsklausulen gäller för det fall att det inom tre år efter anslutningen skulle uppstå allvarliga svårigheter som kan bli bestående inom någon ekonomisk sektor eller allvarligt försämra ekonomin inom ett visst geografiskt område. I ett sådant fall får en ny medlemsstat ansöka om bemyndigande att vidta skyddsåtgärder för att rätta till situationen. Under samma förutsättningar får även de nuvarande medlemsstaterna ansöka om bemyndigande att vidta skyddsåtgärder som kan avse bägge eller någon av de nya medlemsstaterna.

Skyddsklausulen till skydd för den inre marknadens funktion ger kommissionen möjlighet att inom tre år efter anslutningen vidta åtgärder om en ny medlemsstat inte har lyckats genomföra de åtaganden som landet gjort inom ramen för anslutningsförhandlingarna på detta område.

Det finns en skyddsklausul som bl.a. rör ömsesidigt erkännande inom det straffrättsliga och civilrättsliga området (mer om detta under avsnitt 7.24.1). Kommissionen har här i huvudsak tilldelats samma befogenheter som när det gäller skyddsklausulen till skydd för den inre marknadens funktion.

Slutligen finns en uppskjutandeklausul som möjliggör för rådet, efter rekommendation av kommissionen, att enhälligt besluta att den planerade tidpunkten för anslutning senareläggs med ett år till den 1 januari 2008. Sådant beslut får fattas om det finns en allvarlig risk för att någon av dessa stater uppenbarligen är oförberedd att uppfylla kraven för medlemskap på ett antal viktiga områden. Vidare får rådet med kvalificerad majoritet på grundval av en rekommendation från kommissionen fatta beslut att aktivera denna klausul med avseende på Rumänien, om allvarliga brister har konstaterats när det gäller Rumäniens uppfyllande av något eller några av de åtaganden och krav som utgjort en förutsättning för stängning av kapitlena konkurrens samt rättsliga och inrikes frågor.

7.31.2 Förmedlemskapsstöd

Föreskrifter i anslutningsfördraget finns för att upprätta regler för implementering av de tre förmedlemskapsprogrammen Phare (institutionsbyggande i bred bemärkelse för att stärka och utveckla den administrativa kapaciteten att övervaka gemenskapslagstiftningens efterlevnad på vissa utpekade områden), ISPA (anpassning till strukturfonderna, avser transport och miljö), samt SAPARD (anpassning till den gemensamma jordbrukspolitikerna) efter anslutningen.

7.31.3 Övergångsstöd

En artikel i anslutningsfördraget kommer att utgöra rättslig grund för övergångsstöd till Bulgarien och Rumänien i syfte att utveckla och förstärka den administrativa och juridiska kapaciteten att övervaka gemenskapslagstiftningens efterlevnad, samt att utveckla utbyte av goda erfarenheter mellan medlemsstater. Detta stöd kommer att uppgå till 82 miljoner EUR och ska finansiera institutionsbyggande projekt samt mindre investeringar med anslutning till projekten.

7.31.4 Arrangemang under interimperioden

Under denna kapitelrubrik anges hur informations- och samrådsförfarande mellan EU och kandidatländerna skall gå till vad gäller regelverk som tillkommer mellan förhandlingsavslut och anslutningen. Vidare anges här att länderna efter undertecknandet av anslutningsfördraget får observatörsstatus i samtliga möten med rådet och dess förberedande organ.

8 Konsekvenser för Sverige

Sverige har alltid varit angeläget att prioritera arbetet med att stödja utvidgningen. Ett enat Europa där medborgarna kan leva i fred, stabilitet och välstånd gagnar Sverige.

Den svenska regeringen tillsatte i början av år 1997 sju utredningar om konsekvenserna av EU:s kommande utvidgning. Effekterna inom följande områden skulle analyseras: säkerhetspolitik, samhällsekonomi, jordbruk, regional utveckling, miljö, personers fria rörlighet och samarbetet i rättsliga och inrikes frågor. Dessutom genomfördes under år 1997 två ytterligare utredningar om utvidgningen – om de handelspolitiska effekterna och om effekterna för fri rörlighet för varor.

Utvidgningen leder till bättre möjligheter att skapa en säkrare och tryggare tillvaro för oss inom EU. Vi får bättre förutsättningar att lösa gemensamma problem, såsom t.ex. gränsöverskridande miljöförstöring och internationell organiserad brottslighet.

För de två nya medlemsländerna innebär EU-medlemskapet fortsatt social och ekonomisk utveckling. Detta är fördelaktigt även för Sverige. Utvecklingen för också med sig positiva konsekvenser för svenska konsumenter och näringslivet i form av t.ex. ökad tillgång på produkter som håller EU-standard samt en större inre marknad.

Anslutningen av de två nya medlemsstaterna får i de flesta fall inte några omedelbara konsekvenser för svensk del. Konsekvenserna, i den mån sådana finns, är redovisade under varje avsnitt i kapitel 7. Här pekas på några konsekvenser som kan vara värda att särskilt framhålla.

När det gäller fri rörlighet för arbetstagare har de framförhandlade övergångsarrangemangen gett stor frihet åt medlemsstaterna att bestämma ifall EG:s regelverk om den fria arbetskraftens rörlighet skall gälla under en övergångsperiod.

När det gäller ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer är situationen för närvarande att Sverige inte godkänner många av de äldre yrkeskvalifikationerna utan kräver vissa kompletteringsutbildningar. Genom utvidgningen breddas rekryteringsbasen för svensk del, samtidigt som de övergångsbestämmelser som finns på detta område innebär att Sverige kan komma att behöva godkänna personer med äldre utbildningar, främst inom hälso- och sjukvårdssektorn, som har viss angiven yrkeserfarenhet.

Beträffande jordbruksområdet och dess marknadsordningar har Bulgarien fått ett undantag gällande fetthalt i konsumtionsmjölk. Eftersom Sverige redan har ett sådant undantag kan det vara positivt att fler länder får liknande övergångslösningar. Detta kan på sikt leda till permanenta förändringar av reglerna.

När det gäller livsmedelshygien och kontroll har det avtalats en rad övergångslösningar med Bulgarien och Rumänien. Övergångslösningarna innebär dock att berörda livsmedel endast får säljas inom respektive inhemska marknader och Sverige kommer därför inte att beröras av detta. När det gäller marknadstillträdet för svenska företag till de aktuella länderna bedöms övergångslösningarna inte ha någon påverkan.

Åtgärderna för att utveckla landsbygden är positiva för de två nya medlemsstaterna när det gäller strukturutvecklingen och miljön inom jordbruket. Ett effektivare jordbruk i de nya medlemsländerna medför på sikt gynnsamma konsekvenser för Sverige, men leder också till ökad konkurrens.

På skatteområdet har överenskomna övergångslösningar främst rört mervärdesskatt och punktskatter. På dessa områden har både Bulgarien och Rumänien fått undantag i ett eller flera avseenden. Undantagen kan i viss mån komma att påverka den inre marknaden och de fyra friheterna. Svenska företag kan

härigenom få det svårare med marknadsstillträdet. Sammantaget är dock undantagen begränsade.

När det gäller telekommunikation har ett nytt regelverk inom gemenskapen trätt i kraft nyligen. Bulgarien och Rumänien har accepterat att tillämpa regelverket med endast en smärre övergångslösning gällande Bulgarien. Genom att de nya medlemsstaterna ansluter sig till denna reglering kommer deras telemarknader att vara öppna för konkurrens på samma vis som övriga EU. Detta torde innebära utökade möjligheter för svenska operatörer att kunna agera på dessa marknader.

När det gäller miljöområdet kan sägas att utvidgningen kommer att leda till en snabbare takt på dessa länders miljöarbete än vad som annars skulle varit fallet.

Utvidgningen kommer slutligen att leda till en ökning av den svenska avgiften till EU-budgeten.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

4 §

Enligt 3 § anslutningslagen får EG efter Sveriges anslutning till Europeiska unionen fatta beslut som gäller här i landet i den omfattning och med den verkan som följer av de fördrag och andra instrument som anges i 4 §. Paragrafen innehåller en förteckning över dessa fördrag och andra instrument. Paragrafen föreslås bli ändrad på följande sätt.

Till förteckningen har anslutningsfördraget lagts till som en ny punkt. Det innebär att anslutningsfördraget införlivas med den svenska nationella rätten och blir gällande här i landet med den verkan som den övriga EG-rätten har.

Lagändringen bör träda i kraft vid anslutningsfördragets ikraftträdande, d.v.s. den 1 januari 2007.

Med anledning av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa som undertecknades i Rom den 29 oktober 2004 och som enligt planerna skulle träda i kraft den 1 november 2006, beslutade regeringen den 2 juni 2005 om en remiss till lagrådet av ett förslag om en ändring i anslutningslagen som en följd av en anslutning till detta fördrag. Lagrådet hade vid sin granskning inga synpunkter på det

remitterade lagförslaget. Sedan osäkerhet uppstått om konstitutionens framtid, mot bakgrund av resultaten av folkomröstningarna i Frankrike och Nederländerna, har regeringen beslutat att inte lägga fram den propositionen om godkännande av fördraget som enligt tidigare planer skulle ha överlämnats till riksdagen under hösten 2005.